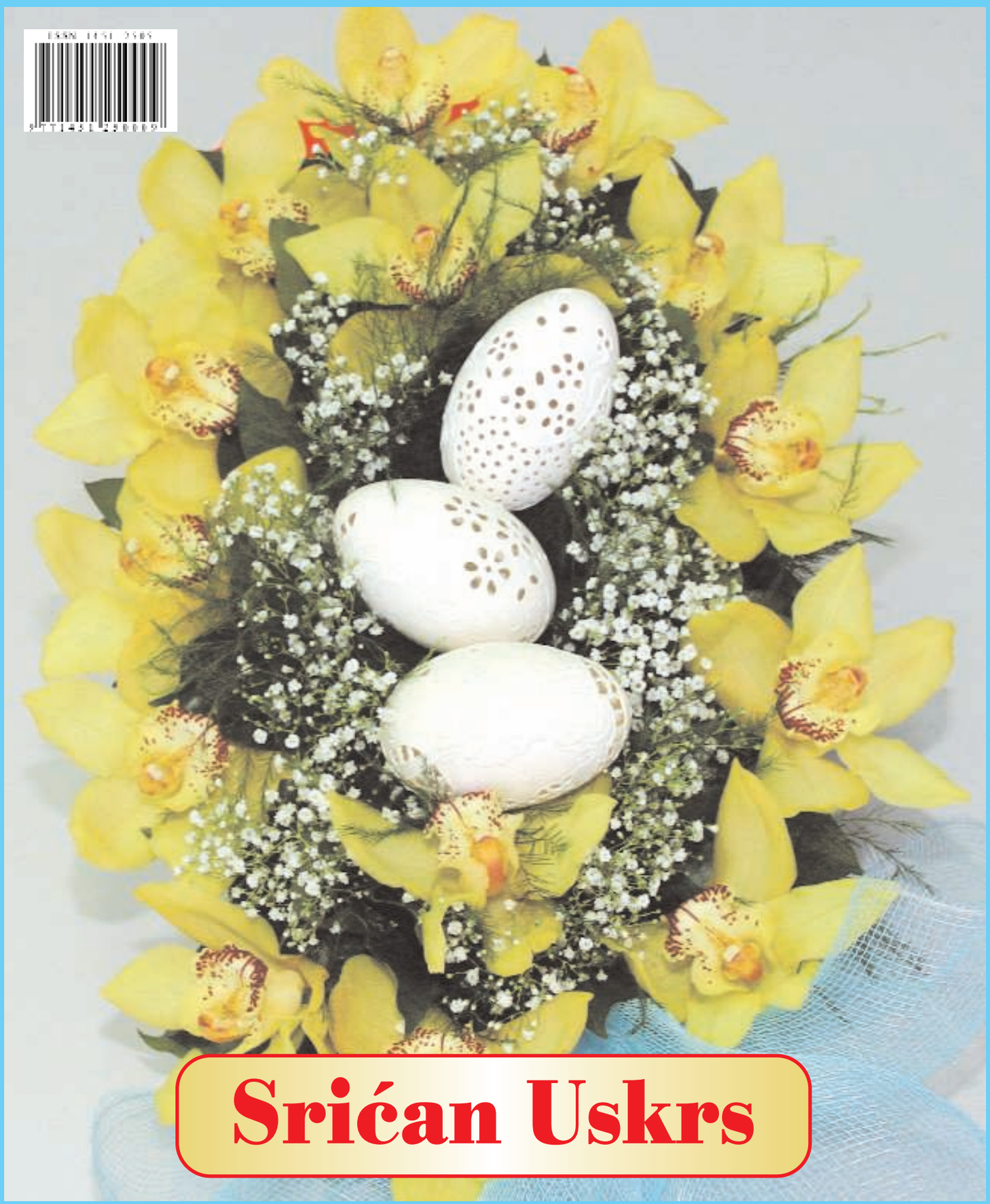
BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, februar 2008. • Godina IV • Broj 32 Cina: 50 dinara

Srićan Uskrs

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nedilja 17.30 – 18.30

Radio Sombor
90,0 MHz
vrime emitovanja: nedilja 13.30 – 14.00 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR”
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: svake druge nedilje od 16.30 do 17. sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*
23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*
15. avgust, *Dan Dužijance*
25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca I ostalih Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVACI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
novine
Cina: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina IV Broj 32
Februar 2008. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić
Savit novina:
Mijo Mandić (mlađi), Nevenka Bašić Palković, Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Nevenka Bašić Palković, Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Nikola Sedlak, Milorad Blažić, Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući računi: 160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„Code Art" Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu, bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 428-939

Na naslovnoj strani:
Srićan Uskrs
autor: Marija Horvat

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005) - . - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005 - . - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Ritko kad, kogod ove godine, Uskrs nam je rano prispio. Kad god nam došo, ovaj najveći kršćanski svetac, dobro nam je došo. Zato, će Bunjevačke novine bit med prvima koji će vama i vašoj familiji poželit srićan Uskrs.

Upravo taj krug familije, ono je što vas mož sačuvat od ovi tmurni i teški trevljanja u državi. Ovi dana tušta se divani o tom kaka nam je mladež u državi. Triba bit iskren, pa kasti - oni su samo slika i prilika onog što su mogli vidit u zadnji dvadest godina u svojem okruženju. Dulje se triba mislit ako bi se tili sitit šta kod nas danas nije na moralnom sniženju. Sve je još malo pa postalo normalno, ništa više nije za osudu, i šta onda očekivat od oni koji tek uče šta je život? Koliko će nam samo vrimena tribat da uskrsne pravda?

Puno je pitanja, a malo pravi odgovora. Pa i to malo, najprija ćete nać u svojoj kući, svojoj familiji iz koje ponesemo najvažnije upute za život.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U OVOM BROJU BUNJEVAČKI NOVINA PROČITAJTE:

Strana 4-5:	**Od radio emisija do finansiranja i izbora**
Strana 6:	**Dugačak put do standardnog jezika**
Strana 7-8:	**Velik napridak – bunjevački u škulama**
Strana 9:	**Igralo se i veselilo**
Strana 10-11:	**Odlazak velike umitnice**
Strana 12:	**Ko zapovida?**
Strana 15:	**Vinčani Jagica i Albica**
Strana 16-17:	**Veliko bunjevačko prelo u Somboru**
Strana 18:	**Počela su prela**

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 420 dinara.
Platit možete na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni račun:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22
sa naznakom za pritplatu (Metals Banka).

Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

NIKOLA BABIĆ O POSLOVIMA KOJI OČEKIVAJE BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT U OVOJ GODINI

OD RADIO EMISIJA DO FINANSIRANJA I IZBORA

Ovaj prvi sastav Nacionalnog savita moraće i dalje da radi i nastoji da rišava pitanja u sferi informisanja, stipendiranja, zapošljavanja, financiranja, daljeg izučavanja bunjevačkog govora u škulama...

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manje u ovom sastavu radi tačno 5 godina, odkad je februara 2003. godine na elektorskoj skupštini i izabran. No, Uredbom Vlade Srbije četvorogodišnji mandat svim nacionalnim savitima je produžen, tako da oni nastavljaje legalno radit. O tom koji poslovi ji čekaje u 2008. godini divanimo sa **Nikolom Babićom**, pridsidnikom Bunjevačkog nacionalnog savita.

Godinu smo započeli pripremama za obilužavanje naši nacionalni praznika, 2. i 23. februara, i nadam se da smo ji u poslidnje dvi godine kako smo i zakonski u mogućstvu da ji obilužavamo, uobličili i da smo uspili da u tim prilikama dovedemo velik broj Bunjevaca, naši prijatelja i poštovalaca da zajedno sa nama slave. Veliko prelo obilužavamo 2. februara, a 23. dan izbora Nacionalnog savita, kad smo mi ko nacionalna zajednica dobili mogućnost da ostvarujemo sva prava u državi Srbiji, i to četri oblasti: obrazovanja, informisanja, kulture i službenoj upotrebi jezika, što nas nažalost ne dotiče.

Nikola Babić iznosi planove za 2008. godinu

Status bunjevački institucija

Uskoro, kako je kazo Nikola Babić, slidi nastavak dogovora koji je prošle godine Savit započo sa pridsidnikom Opštine Gezom Kučerom.

Očekivamo, zapravo, da vidimo rezultate tog dogovora, na koje smo naše zahtive dobili saglasnost. Ono na čem smo najviše insistirali jeste status bunjevački institucija u lokalnoj samoupravi. To se odnosi na institucije naše kulture, zatim na financiranje strateški manifestacija kulture i obilužavanje naši nacionalni praznika. I nadam se da se neće više dogodit da ne možemo istaknit naše nacionalne simbole kad obilužavamo naše praznike.

Nismo još dobili odgovor, ali bi bilo dobro da Opština priuzme financiranje jednog radnika iz oblasti kulture, jer danas ta radna mista zahtivaju profesionalni odnos. Rad s vrimena na vrime, brez nikog kontinuiteta ne donosi prave rezultate. Mi smo jedna od ritki nacionalni zajednica koja još uvik nema radijo informisanje regulisno u okviru lokalne samouprave, što je, kako je Savit konstatovo, neprimereno i znači neravnopravni status naše nacionalne zajednice. Jel, i manje nacionalne zajednice ostvaruju to svoje pravo. Mi se na radiju ne čujemo, imamo samo po sata programa petkom u 22 sata na drugom programu Radijo Novog Sada, ali taj se program ode u Subotici ne čuje. Mi pokušavamo da nađemo emitera priko Opštine u Radijo Subotici. Odnosno, nastojaćemo da od lokalne samouprave da našoj nacionalnoj zajednici na njezinom području omogući adekvatno radijo informisanje, što je i njezina zakonska obaveza. Mi smo se tu i pripremili uz pomoć sridstava Ministarstva kulture i informisanja, pa imamo prostorije i opremu za pripremanje emisija, a imamo i honorarne saradnike, samo nam triba emiter i ravnopravan status u okrivu Radijo Subotice.

Zaslužili ravnopravnost

Od Opštine Bunjevački nacionalni savit je tražio rišenje za stipendiranje studenata, iz budžetskog fonda.

Nadam se da će Savit formirati fondaciju koja će nosit ime Mije Madića, tako da ćemo se pojavljivat na konkursima za stipendiranje prija svega oni studenata koji se opridele za informisanje, obrazovanje i kulturu. Tražili smo i tražićemo da pripadnici bunjevačke nacionalne manjine budu ravnopravno zastupljeni prilikom zapošljavanja u Opštini i javnim preduzećima, ko što je to slučaj kod drugi manjina. Sad je to na štetu Bunjevaca koji tu ima 0,3 posto, a nas u subotičkoj opštini živi skoro 11 posto. Želimo i da Opština financira jednog radnika u „Bunjevačkim novinama", ko što je to u drugim redakci-

jama nacionalni zajednica, pa čak da i participira troškove zakupa prostorija Bunejvačkog informativnog centra. Mi to sad plaćamo od sridstava koja dolaze iz Pokrajinskog sekretarijata za informisanja.

Savit će, kako je kazo Babić, insistirat na dobijanju mista za postavljenje poprsja Mije Madnića starijeg, za čeg se već nikoliko godina čeka opštinska odluka. Poprsje se sad čuva u Gradskom muzeju. To je što se tiče dogovaranja sa Opštinom, a drugo veliko pitanje na kojem će se radit jest bunjevački jezik.

To je program koji će se u ovoj godini radit sa još većim intenzitetom nego ranije, a on će biti i financijski pokriven. Radićemo i sa autoritetima iz pedagogije, ali i lingvistike, pogotovo što je sad, pored čitanke i gramatičkog priručnika, u pripremi i metodički priručnik za slideću škulsku godinu – kazo je med ostalim Nikola Babić.

Za nov savit i zakoni i novci

Iako je mandat svim nacionalnim savitima u Srbiji isteko prija godinu dana, prema ričima **Nikole Babića**, pridsidnika Bunjevačkog nacionalnog savita, novi izbori se mogu čekat tek u 2009. godini.

Ono na čem smo u razgovoru sa Gezom Kučerom, gradonačelnikom Subotice, najviše insistirali jeste statusa bunjevački institucija u lokalnoj samoupravi. To se odnosi na institucije naše kulture, zatim na finciranje strateški manifestacija kulture i obilužavanje naši nacionalni praznika. I nadam se da se neće više dogodit da ne možemo istaknit naše nacionalne simbole kad obilužavamo naše praznike.

Još uvik radna grupa Ministarstva za lokalnu samoupravu nije pripravila radnu verziju Zakona o izborima i nadležnostima nacionalni savita, nit pridlog koji bi mogo da iđe na Skupštinu. Prema tom, imamo još puno tog da uradimo u ovom sastavu.

U Bunjevačkom nacionalnom savitu imamo 21 člana, na sidnicama je uvik prisutno do 17 članova, ali se među njima primećuje određen zamor. Jel, jedan broj nji imaju i nike druge priokupacije, lične ili poslovne, tako da bi bilo zdravo dobro da što prija dođe do izbora novog Savita, i da se mož krenit u poso sa novim snagama, sa nikim novim strategijama, posebno u oblastima obrazovanja, informisanja i kulture. Imamo rezultata, ali smo mogli postignit i više. Kad smo formirani prija 5 godina, tušta tog nije bilo jasno: kako da radimo. Ni organi u Republiki, pogotovo u Pokrajini, a u opštini nikako, nisu mogli sagledat koje bi sve uloge nacionalni saviti tribalo da imaje, koji je to organ države tribo da komunicira sa nacionalnim savitima, i koje sve programe triba da rade nacionalni saviti. Zatim, Savit nije imo rešeno finansiranje sve do juna 2004. godine. I članovi Savita, pa i ja ko njezin pridsidnik, imali smo određeni lutanja, pogotovo zbog nasliđa da smo mi Bunjevci mećani u hrvatski korpus.

To što je urađeno za ovi 5 godina triba da olakša budući poso novog Savita, sotim više što je, kako kaže naš sagovornik, probijena medijska blokada i što bunjevačke institucije postaju nezaobilazni činioc u životu Opštine. Jel, bunjevačka nacionalna manjina je postala priznata, ona postoji, i više niko je ne mož priključivat ni srpskoj ni hrvatskoj opciji.

Što se izbora tiče, tu će bit dosta pitanja o tom kako izabrat novi savit. Dal smo ovim prithodnim načinom postali pravi pridstavnici svoje nacionalne zajednice, il ćemo morat da iđemo na posebne biračke spiskove. Ima dosta negodovanja jel niki Bunjevci ne žele da budnu na posebnom biračkom spisku, jel je u prošlosti bilo teški iskustava sotim. Jednom ričju, ima dosta otvoreni pitanja u vezi sa izborima, i imam utisak da oni neće bit jednostavni – kazo je Nikola Babić.

O obrazovanju za Savit Evrope

Nedavno je u Novom Sadu boravila četvoročlana ekspertska grupa za primenu Povelje o upotribi manjinski jezika, koja svoje izveštaje dostavlja Komitetu ministara Saveta Evrope. Na nju su pozvani i pridstavnici nacionalne zajednice Bunjevaca.

Interesovalo ji je kaki je status obrazovanja Bunjevaca u Republiki Srbiji, odnosno, kako mi ostvarujemo pravo na izučavanje svog maternjeg jezika i kako je to država regulisala – divani **Nikola Babić,** pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita. **– Mi smo izneli da smo krajom prošle godine to pravo ostvarili, iako sa velikim zakašnjenjem, i da smo u 8 škula oformili ukupno 8 odiljenja, di fakultativno bunjevački govor sa elemetima nacionalne kulture uči oko 80 dice, što daje prve rezultate. To će bit osnova za seminare za učitelje koje planiramo u ovoj i narednim godinama. Nadamo se da će ovaj naš izveštaj bit dobra osnova za sve buduće radnje koje će uslidit i da će to bit i jedan od načina da u skoro vrime taj bunjevački govor sa elementima nacionalane kulture postane bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture. Jel, mi smo priduzeli i nike radnje, uz pomoč vlade, Nacionalnog prosvitnog savita i Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje i kulturu, da se to i ostvari. U tom smo, što je najvažnije, imali za nas zdravo ohrabrujući odziv roditelja, odnosno učenika da uče svoj maternji jezik, ko i odziv nastavnika koji su voljni da pridaju ovaj predmet i da se usavršavaju na seminarima kako bunjevački jezik ne bi osto samo u sferi domaćeg, kućnog jezika, nego da on dobije i određenu pedagošku i akademsku formu. Zato zdravo ozbiljno radimo da o specifičnostima naše bunjevačke ikavice upoznamo i najviše tilo, Komitet savita ministara pri Savitu Evrope, koji je svakako meritoran i koje će podnet svoje mišljenje nakon našeg izveštaja i mišljenja Vlade Srbije sa Službom za ljudska i manjinska prava. Virujem da će u tom izvištaju našoj Vladi bit naloženo da se sprovedu elementi koji nedostaju u ostvarivanju prava Bunjevaca na izučavanje svog maternjeg jezika, i da ćemo time postat ravnopravni sa drugim nacionalnim zajednicama** – kazo je Nikola Babić. **B. E.**

Nadam se da će Savit formirat fondaciju koja će nosit ime Mije Madića, tako da ćemo se pojavljivat na konkursima za stipendiranje prija svega onih studenata koji se opridele za informisanje, obrazovanje i kulturu. Tražili smo i tražićemo da pripadnici bunjevačke nacionalne manjine budu ravnopravno zastupljeni prilikom zapošljavanja u Opštini i javnim preduzećima, ko što je to slučaj kod drugi manjina. Šad je to na štetu Bunjevaca koji tu ima 0,3 posto, a nas u subotičkoj opštini živi skoro 11 posto. Želimo i da Opština financira jednog radnika u „Bunjevačkim novinama", ko što je to u drugim redakcijama nacionalni zajednica

ODRŽAN SEMINAR ZA PRIDAVAČE OSNOVNOŠKULSKOG IZBORNOG PREDMETA BUNJEVAČKI GOVOR

DUGAČAK PUT DO STANDARDNOG JEZIKA

„Standardizacija mora da bude društveno prihvaćena". „Šta vredi", rekao je dr Bugarski, „ako neka akademija oblikuje neki jezik u standardni a on ne bude prihvaćen. Zato je standardizacija i društveni čin, a ne samo jezička operacija"

„Značaj bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture u nastavi", naziv je seminara koji je Bunjevački nacionalni savit organizovo 16. februara za prosvitne radnike koji pridaju ovaj predmet u osnovnim škulama. Gost pridavač je bio **dr Ranko Bugarski**, profesor Beogradskog univerziteta u penziji. U prvom dilu seminara on se bavio osnovnim lingvističkim i sociološkim pojmovima vezanim za pitanja jezika i govora.

U drugom dilu bilo je riči o pitanjima vezanim za postupak standardizacije bunjevačkog jezika.

Jedan dio seminara je bio posvećen iskustvima prosvitni radnika, učitelja i učiteljica u nastavi bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. On se, kako je kazala Mirjana Savanov, prosvetni radnik i pridsidnica Odbora za obrazovanje Bunjevačkog nacionalnog savita, uči u 7 osnovni škula i ima 79 đaka. Priostali 33 učenika koja su se prijavila za ovu nastavu ne mogu je pohađat jel ji ima manje od 7 učenika u školi.

Podsitio je da je pitanje standardizacije bunjevačkog jezika veliki poso koji pridstoji bunjevačkoj nacionalnoj zajednici, dr Bugarski je napravio razliku izmed standardnog i književnog jezika, i kazo da je standardni onaj koji poveziva različite grupe ljudi u prostoru i vrimenu. On se koristi u obrazovanju, prija svega, a onda i u javnim poslovima, al on će obuvaćat i književni jezik. Standardni jezik nije samoniko već ga je oblikovala grupa stručnjaka. On je uvik izbor i selekcija iz onog ukupnog fonda datog jezika, jel ne mogu svi varijeteti jednog jezika da uđu u standardni jezik i zato u toj selekciji otpadaje dijalekti, žargonizmi itd. **Standardizacija mora da bude društveno prihvaćena. Šta vredi,** rekao je dr Bugarski**, ako neka akademija oblikuje neki jezik u standardni a on ne bude prihvaćen. Zato je standardizacija i društveni čin, a ne samo jezička operacija.**

Sa seminara za pridavače Bunjevačkog govora u osnovnim škulama

Dr Bugarski je kazo da je standardizacija proces, ne čin, i ima više faza. Počinje od selekcije. Naglasivši ovo, kazo je i da će stručnjaci morat opravit selekciju izmed postojeći varijeteta, a predložio je i metod rada po ričima koje se razlikuju, na primer, od srpskog jezika. Znači ne rad na svim ričima, jel takom poslu ne bi bilo nikad kraja.

Jedan dio seminara je bio posvećen iskustvima prosvitni radnika, učitelja i učiteljica u nastavi bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. On se, kako je kazala Mirjana Savanov, prosvitni radnik i pridsidnica Odbora za obrazovanje Bunjevačkog nacionalnog savita, uči u 7 osnovni škula i ima 79 đaka. Priostali 33 učenika koja su se prijavila za ovu nastavu ne mogu je pohađat jel ji ima manje od 7 učenika u školi. No, jedna grupa iz OŠ „Ivan G. Kovačič" ima grupu od učenika sedmi i osmi razreda za koje još nema planova i programa, pa s njima kroz sekciju radi Nevenka Bašić Palković, zaposlena u Gradskom muzeju. Oni izučavaje istoriju i umitnost vezanu za Bunjevce.

Svi pridavači ovog predmeta su izneli svoja iskustva. Svi su naveli da su učenici zdravo zainteresovani za ovaj predmet, jer se on radi na zanimljiv neklasičan način, i da je dragocin izvor tekstova i zanimljivosti dičji list „Tandrčak" koji izdaje Bunjevački informativni centar. I prosvitni radnici su zadovoljni kako teku ovi časovi, iako manji organizacioni problema tu i tamo ima. Jedino što čekaje da stignu najavljeni udžbenici.

„Pitanje standardizacije bunjevačkog jezika je veliki poso koji pridstoji bunjevačkoj nacionalnoj zajednici. Dr Ranko Bugarski je na seminaru u Subotici napravio razliku izmed standardnog i književnog jezika, i kazo da je standardni onaj koji poveziva različite grupe ljudi u prostoru i vrimenu".

B. E.

ODRŽANA SVEČANA AKADEMIJA KOJOM JE OBILUŽEN BUNJEVAČKI NACIONALNI PRAZNIK: OSNIVANJE BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA

VELIK NAPRIDAK – BUNJEVAČKI U ŠKULAMA

Ko najveći zadatak koji je i ostvaren u prošloj godini Nikola Babić je istako uvođenje izbornog predmeta u škule Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Geza Kučera je izrazio želju da zahtivi Nacionalnog savita budu uvik saslušani i ostvareni i da se stvaraju uslovi da Bunjevci mogu nigovat svoju kulturu i jezik

Svečanom akademijom Bunjevački nacionalni savit je 22. februra u Velikoj vićnici Gradske kuće obilužio nacionalni praznik Bunjevaca, 23. februar, kad je osnovan Savit, čime su oni po prvi put, kako je kazo njegov pridsidnik Nikola Babić, u svojoj novijoj istoriji dokazali svoju samobitnost u državi Srbiji. Onda je u Savit ušo 21 član koje je izabrala elektorska skupština.

Svečanosti su pored građana prisustvovali **dr Zoran Lončar**, ministar prosvite Srbije, **Slobodan Karanović**, viši savitnik za nacionalne manjine u Službi za ljudska i manjinska prava Srbije, **Geza Kučera**, pridsidnik Opštine Subotica, **Saša Vučinić**, pridsidnik Skupštine opštine Subotica, **Zoran Prćić**, pridsidnik Severnobačkog okruga, **elektori i članovi Bunjevačkog nacionalnog savita, ko i bunjevački kulturni centri iz Subotice, Tavankuta, Bajmoka, kulturna-umintička društva „Bunjevka" i „Aleksandrovo", i prvi učitelji bunjevačkog govora u našim škulama sa jednim brojom svoji učenika.**

Najprija je Nikola Babić izno na čem je sve Bunjevečki nacionalni savit radio, lanjske godine. **Tu je ko poseban zadatak istako uspišno uvođenje izbornog predemta u niže razrede osnovni škula Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, i podsitio da sad u 8 škula ovaj predmet uči oko 80 dice, dok nji 47 iako je izrazilo želju to nemož jel ji nema po 7 u školi, što je najmanji broj za jednu grupu.** Iako se sa anketiranjom učenika za ovaj izborni predmet kasnilo, većina direktora škula je pokazalo veliko razumivanje i pomoglo je u organizovanju ove nastave. A sveg tog ne bi bilo da nije bilo svesrdne pomoći republički i pokrajinski vlasti, kazo je Nikola Babić. Ko potporu učenju bunjevačkog govora u škulama Babić je navo i pokrećanje dičijeg lista „Tandrčak". Zatim, tu je i emitovanje radio emisija na bunjevačkom na RTV Vojvodina, ko i nedavno sklopljen sporazum sa RTS-om o emitovanju 3 emisije o Bunjevcima, zatim o skorom završetku revitalizacije zgrade Bunjevačke matice na Kozou, za koju je Vlada Srbije izdvojila 8 miliona dinara, o projektu „Bunjevačkog ričnika" i o drugom.

Geza Kučera, prvi put na bunjevačkoj svečanosti

Ovom prilikom Babić nije mogo zaobać aktuelni događaj u Srbiji, naglasio je da se i ova nacionalna zajednica suprotstavlja jednostranom proglašenju Kosova i Metohije samostalnom državom. Jel, Bunjevci su uvik podržavali demokratske procese temeljene na međunarodnom pravu.

Dr Zoran Lončar je svoje obraćanje publiki takođe započo s događajom od 17. februara, kad je Srbiji protivpravno oduzet dio njezine teritorije, što je dosad nezabilužen čin u modernoj istoriji i postojanju Ujedinjeni nacija, ko i savrimene Evrope. On je podsitio na odgovor Vlade koji je u skladu sa našim ustavom koji su usvojili građani Srbije, da se mora vratit prithodni ustavno pravni poredak Republike Srbije. Ove mirne i dostojanstvene demonstracije građanskog nezadovoljstva i manifestacije našeg ljudskog nepristajanja ninakaki kav protivpravni čin, makar dolazio od najmoćniji svitski sila današnjice, mora se nastavit. Isto tako, naglasio je dr Lončar, ne smimo dozvolit da se nikad više trevljaje nemili događaji, ko oni za vrime mirni i dostojanstveni protesta u Beogradu.

A za one koji i danas misle, živeći ovde u Vojvodini, da nas se Kosovo i Metohija ne tiče, poruka da je i Kosovo Srbija, ali i da je i Vojvodina Srbija. Braneći Kosovo ne pristajemo na protivpravni čin, Srbija brani i Vojvodinu i sve one delove koji su Ustavom određene kao sastavni delovi jednog integriteta i suvereniteta. Zbog toga oni koji govore da Kosovo treba da ima drugačiji status, za koji dan, mesec i godinu, govoriće nam da i Vojvodina treba da ima drugačiji status. A kakav status treba da ima i Kosovo i Vojvodina kazali su oni koji su za to najpozvaniji, a to su građani Srbije na svom ustavnom referendumu.

Naravno da je Srbija odavno evropska i demokratska država, stoga je i njena budućnost izvesna, kao evropske i demokratske države, sa našim prijateljima koji nas ne zaboravljaju i ne vređaju naše nacionalno i ljudsko dostojanstvo. Budućnots naše države je u poštovanju svih normi međunarodnog prava, koje su moćnici u slučaju Srbije pogažene, ali isto tako i u poštovanju naših domaćih, unutrašnjih normi i zakona koji su skladu sa međunarodnim. Stoga, budućnost naše države je u razvijanju dobrih međunacionalnih odnosa, koji treba da budu zasnovani na našem Ustavu, a on je kriv za razvoj prava i sloboda nacionalnih manjina, ali svih, i na jednak način. I rekao sam to letos ovde u Subotici, da svaka ona nacionalna manjina koja je formirala svoj nacionalni savet mora da ima ono što joj na osnovu tog ustava i zakona pripada, a to je, kada je u pitanju bunjevačka nacionalna manjina, koja 5 godina ima savet, pravo na negovanje kulture, informisanja, ali i na obrazovanje na svom, bunjevačkom jeziku. Drago mi je što ste posle dugo godina nemogućnosti ostvarivanja ustavom zagarantovanog prava na obrazovanje na svom jeziku, stekli to pravo 1. septembra prošle godine. Možda nekom izgleda skromno da u svega 8 škola nekoliko desetina dece uči

bunjevački, ali svi znamo da je svaki početak težak. Godine koje stoje pred vama su godine prosperiteta i negovanja svih onih osobenosti koje bunjevačka nacionalna manjina ima. Svima, pre svega predsedniku Saveta i njenim članovima, čestitam na prvih 5, ne lakih, ali uspešnih godina, i želim puno uspeha u narednim godinama. Srećan vam praznik!

Geza Kulčera, koji je po prvi put došo na obilužavanje jednog bunjevačkog nacionalnog praznika, skup je pozdravio, izmed ostalog i sa „poštovana čeljadi", a onda nastvio:

Čestitam vam na 5 godina rada sa željom da započete aktivnosti vašeg Nacionalnog saveta uvek budu saslušane, i ne samo saslušane nego i da vaši opravdani zahtevi budu ostvareni, da se u zajednicma gde

Zoran Lončar, ministar prosvite, i Nikola Babić, pridsidnik Nacionalnog savita sa dobitnicima priznanja

I učenici bunjevačkog govora pokazali šta znadu

Proslava nuz igru

živite stvore uslovi da negujete svoju kulturu, svoj jezik i da vaša deca nauče sve o prošlosti, i na taj način se spreme za budućnost. Jer siguran sam da ova zajednica, i uža i šira, ima budućnost. U tom duhu čestitam vam praznik, i svima nama želim dobro zdravlje i ostvarivanje svih vaših napora.

Naposlitku je u ime Vladine Službe za ljudska i manjiska prava Slobodan Karanović kazo slideće:

Čestitam vam praznik i želim vam srećan rad. Ova Služba svojim intelektualnim kapacitetom moćiće da odgovori svim zahtevima iz svih oblasti koje se tiču nacionalnih saveta i nacionalnih manjina Republike Srbije. Dakako, uz veliku pomoć Ministarstva prosvete i sporta, pa i drugih ministarstava.

Na kraju svečanosti Nikola Babić je uručio zafalnice prvim učiteljima bunjevačkog govora u škulama: **Mirjani Savanov, Branki Marki, Suzani Nikolić, Nevenki Dulić, Draganu Kopunoviću, Nevenki Bašić Palković i Smilji Urošević.**

Muzičko-folklorni dio programa izveli su članovi Kultrunog centra Tavankut.

B. E.

PRIPRAVLJA SE DRUGI NAUČNI SKUP

NASTAVAK ISTRAŽIVANJA O BUNJEVCIMA

Radni sastanak učesnika na naučnom projektu „Etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjevcima", održan je 9. 2. u Matici srpskoj u Novom Sadu. Sastanak je ovorio Pavle Stanojević, sekretar Matice srpske, i izrazio zadovoljstvo što je upravo ova vodeća kulturna institucija u državi domaćin onima koji će istraživanja o Bunjevcima nastavit. Prisutne je pozdravio i Nikola Babić, pridsidnik bunjevačkog nacionalnog savita, i zafalio se svima koji su uzeli učešće u ovom istraživanju, čijim radovima će mnoge istine o Bunjevcima bit obilodanjene.

Nosioc projekta akademik Slavko Gavrilović, kazo je kako je prošli naučni skup bio zdravo uspišan i zapažen u naučnom svitu, a sve je zaokružio s zbornikom radova. Akademik Gavrilović smatra da je i ovaj sastav tima zdravo dobar a odabrane teme naučno intrigantne.

Tom prilikom istraživači su izneli svoje dosadašnje rezultate rada tokom 2007. godine. Dogovoreno je da bi istraživanje tribalo pridstavit opet na naučnom skupu, ko što je to bilo urađeno 2006. godine, te da će opet bit objavljen i zbornik radova. Učesnici skupa biće: akademik Čedomir Popov, akademik Slavko Gavrilović, Dragan Tubić, prof. dr Dragoljub Petrović, dr Aleksandar Kasaš, mr Saša Marković, dr Drago Njegovan, dr Mladena Prelić, prof. Nevenka Bašić Palković i dipl. arh. Mijo Mandić.

Nakon iznošenja rezultata istraživanja koordinatorka istraživanja mr Suzana Kujundžić – Ostojić zaključila je da bi se naučni skup mogo održat sridinom septembra 2008. godine.

Naučni skup i zbornik radova s njega bili bi posvećeni obilužavanju 90-te godišnjice prisajedinjenja Vojvodine kraljevini SHS. Podsitićemo da su upravo na Velikoj skupštini u Novom Sadu 25. novembra 1918. godine Bunjevci bili pozvani ko konstitutivni narod. Taj datum Bunjevački nacionalni savit proglasio je i za svoj nacionalni praznik.

S.K.O.

BUNJEVAČKA STRANKA VOJVODINE ORGANIZOVALA PRELO U BAČVANKI

IGRALO SE I VESELILO

Nuz muziku orkestra „Lira", Tamara Babić je zapivala pismu „Podvikuje bunjevačka vila" i tako je počelo, 2. februara, prvo bunjevačko prelo u organizaciji Bunjevačke stranke Vojvodine u kafani „Bačvanka". Gostivi je bilo priko 200 i borame igralo se i veselilo.

Nije izosto ni zabavni program, u kojem su učestvovale: Ana Popov, Gabrijela Diklić, Katica Marganić i Grocza Judit. Program su vodili Slavica Babičković i Baka Zolika. Goste je, kako i dolikuje, pozdravio mr Branko Francišković u ime Bunjevačke stranke Vojvodine.

Za „Bunjevačke novine" gospodin Francišković je u par riči kazo koji su ciljovi ove, novoosnovane stranke:

Stranka je dobila registraciju 4. januara ove godine i praktično sad počinje sa radom na atresi Ivana Gorana Kovačića 7. Glavni ciljovi rada stranke su da daju političku dimenziju dilovanja u vezi sa položajem i statusom bunjevačkog naroda u Vojvodini i Srbiji, odnosno na prostorima di žive Bunjevci. Stranka je demokratskog opredilinja, najvažnije je da svojim delovanjem zajedno sa drugim institucijama našeg naroda stvorimo ravnopravne uslove za razvoj i prosperitet. U tom smislu, stranka želi sarađivat, prija svega, sa onim snagama koje imadu za cilj ujedinjenje veštački podiljenog bunjevačkog naroda.

Važno područje našeg dilovanja je rad sa mlađim generacijama. To podrazumiva da se naši mladi ljudi, počev od najmlađi pa do studenata, i dalje škuluju za prosperitetna zanimanja, da stiču svoja znanja u zemlji i inostranstvu. Da budu u budućnosti nosioci razvoja zajednice u kojoj žive, a time i prosperiteta sopstvenog naroda.

Branko Franciškoviću na prelu u Bačvanki

Želimo i da ostvarimo međunarodnu saradnju, kojom bi doprineli prihvatanju Bunjevaca u međunarodnoj javnosti.

Virujem, zaključio je mr Branko Franciškoviću, **da će ovi principi biti privatljivi za najveći dio bunjevačkog korpusa i da će naš narod znati prociniti naše ciljove. Mi smo demokratska stranka i svaki savit el sugestiju ćemo prihvatit i razmotrit.**

Inicijativnom odboru pridstoji osnivačka skupština di će se donet Statut, Program rada i organizaciona struktura stranke, a izabraće se i kadrovi koje bira i imenuje skupština.

I pored ove ozbiljne pripovitke o budućnosti našeg naroda, veselja nije zafalilo, koje je potrajalo do kasni jutarnji sati.

M. H.

U BAJMOKU POSTAVLJENA SPOMEN PLOČA MATIJI KORVINU

VRIDNO ZNAMENJE

Bajmok je 16. februara slavio svoj dan - dan sela. Na zgradi Misne zajednice otkrivena je spomen ploča Matiji Korvinu. Prvi pisani dokument o Bajmoku je još iz davnina, tačnije 17. II 1462. godine. Naime, tog dana je Matija Korvin poklonio svojoj materi Eržiki Silađi, udovici Janka Sibinjanina, cili Bajmok s okolnim pustarama.

Matija Korvin je bio poznat po mudrosti i pravednosti, pa je tako u ono vrime primio Srbe, za koje nije bilo nigdi mista na Balkanu. Za vrime njegove vladavine med ljudima je vlado mir, on je dokazo da mogu ljudi živit zajedno i ako različiti. U Bajmoku je uvik živilo zajedno više narodnosti, pa je tako i na ovoj novopostavljenoj ploči metnut tekst na pet jezika i to na: mađarskom, srpskom, bunjevačkom, hrvatskom i nemačkom.

Spomen ploču otkrio je Geza Kučera, gradonačelnik, a posvetio je svećenik Bende Žolt. Slavlje je nastavljeno u prostorijama kulturnog društva Doža Đerđ s kulturnim programom. Tako je Bajmok na svoj dan dobio jedno vridno znamenje. **M. H.**

Gosti i zvaničnici u Bajmoku

JANUAR 2008. GODINE DONO NAM JE TUŽNU VIST IZ BEOGRADA – UMRLA JE ANA BEŠLIĆ

ODLAZAK VELIKE UMITNICE

Misec januar 2008. donosi nam jednu tužnu vist iz Beograda: umrla je vajarka Ana Bešlić, doajen srpske skulpture, rođena u Bajmoku, 1912. godine, na salašu Šara Pustara. Svakom ko je Anu Bešlić lično poznavo, a i ja sam med njima, nedostajaće ta energična, visprena i divna gospođa, skromna, a tako nadarena i sjajna žena! Malo je taki vajara med muškarcima, a kamoli med ženama.

Kako se pisac ovi redova bavi drugom vrstom stvaralaštva, a ne likovnom, nemojte joj zamiriti što će o Ani Bešlić više kazivati na osnovu lični susritanja u Subotici i u Beogradu, nego ko stručnjak za likovnu umitnost. No, prija tog navešćemo najvažnije podatke iz života i rada naše velike vajarke:

Ana Bešlić (čiji su roditelji bili Lazo Bešlić, ugledni bajmočki veleposidnik, i mater Nina), rođena je 16. marta 1912. kao jedna od četri unuke čuvenog Tadije Bešlića. Na gazdačkom salašu na Šari Pustari provela je ditinjstvo i ranu mladost, da bi se kasnije škulovala u Zagrebu, Gracu i Beču. Tek posli udaje odlazi u Beograd i 1939. godine upisiva Umitničku akademiju kod profesora Ilije Kolarovića i Koste Hakmana. Ratno vrime provela je u Bajmoku, da bi već 1945. nastavila studirati. Diplomirala je 1947. i ostala na postdiplomskim studijama u klasi Tome Rosandića, čuvenog vajara, u čijoj je majstorskoj radionici bila od 1950. do 1955. godine.

Najviše podataka o životu i stvaralaštvu Ane Bešlić nalazimo u velikoj monografiji Katarine Ambrozić, izdatoj u Subotici 1983. povodom retrospektivne izložbe u Gradskom muzeju Subotica. Od izloženi skulptura, Ana Bešlić je dvadest poklonila Muzeju i one su i danas na Umitničkom odiljenju, u njezinom legatu koji još nije ugledo svitlost dana na stalnoj izložbi, kako je bilo dogovoreno, jer Muzej još uvik nema prostor za likovni dio stalne postavke. Nažalost, naš grad se pokadkad dosta nemarno odnosi prema

Ana Bešlić

kulturi i svojim velikanima. Ana Bešlić nije dočekala da se ispune uslovi za izlaganje njezinog poklona, dvadest najlipši skulptura od bronze, gipsa, bojenog fiberglasa, mermera i poliestera, med kojima navodimo naslove: Torzo (iz 1954. g), Dvi forme (1957), Otvorena forma (1967), Skulptura 1 (1972), Reljef (1973), Krleža (1978), Marija Crnobori (1979), Tina Tarner (1979) i druge.

Evo zanimljivog usminog saopštenja koje je Ana Bešlić dala svojoj saradnici i autorki Monografije, Katarini Ambrozić, 1980. godine: „Sa svojih surih brda, sa granice Hercegovine i Dalmacije, preci moga oca, Bunjevci, doselili su se još pre tri i po veka u ovu ravnicu... Tu, nedaleko od Bajmoka, na našem salašu zvanom Šara Pustara, sve je vrilo od života, od roda i izobilja: krave su se telile, krmače prasile, jagnjile ovce i ždrebile kobile, a peradi je bilo na sve strane. Bujala su žita, kukuruz, suncokreti, voća i povrća kud god pogledaš... Otac nas je voleo (četiri kćeri) – ali zaljubljenik zemlje – tugovao za sinovima... U meni, kao da je zrelo neko voće, pupili cvetovi i pucale čaure maka, nadolazili topli meki hlebovi... a testo im buja, nadima se i onako vruće i meko, puca i deli se... morala sam da se vratim...”

Upravo na ove mekane, raspukle somune kruva koji su se pekli kad je bila žetva, podsićaju me nike njezine skulpture koje nose nazive: Otvorena forma, Dvobojna skulptura, Veliki plod i druge. Čak i niki portreti nose ta obilužja jajasto - loptaste oble forme, na kojoj samo u naznakama pripoznaju poznate ličnosti. To je poslidnja i najmodernija faza u njezinom stvaralaštvu, koje Katarina Ambrozić svrstava u četri perioda: škulovanje i rad do 1954; asocijativna forma 1954-1962; prilazni period 1962-1966. i razdoblje sfere (bojena lopta, portret, disk) u periodu od 1966. do nastanka monografije 1983. godine.

U katalogu Gradskog muzeja - ***Poklon zbirka Ane Bešlić Gradskom muzeju u Subotici*** iz 1983. godine, kustos i autor izložbe, Ana Baranji piše da Ana Bešlić već od 1951. izlaže redovno na grupnim izložbama u zemlji i inostranstvu, a da od 1954. izlaže na **samostalnim izložbama** u našoj zemlji i to prvo u Subotici. Tokom izložbe Henrija Mura u Beogradu, upoznaje se sa njim u majstorskoj radionici Tome Rosandića i to pozitivno utiče na njezin rad. Ana Baranji zaključiva da je Gradski muzej poklonom Ane Bešlić obogatio svoje zbirke dilima moderne skulpture od izuzetne vridnosti. Glavni i odgovorni urednik kataloga bila je mr Mil-

ka Mikuška, direktor Gradskog muzeja, koja je obavila sve poslove oko priuzimanja poklon zbirke i ugovaranja uslova. Ona se takođe godinama zalagala da se potribni uslovi ispune, a sa gospođom Anom Bešlić je uspostavila pravi prijateljski i saradnički odnos.

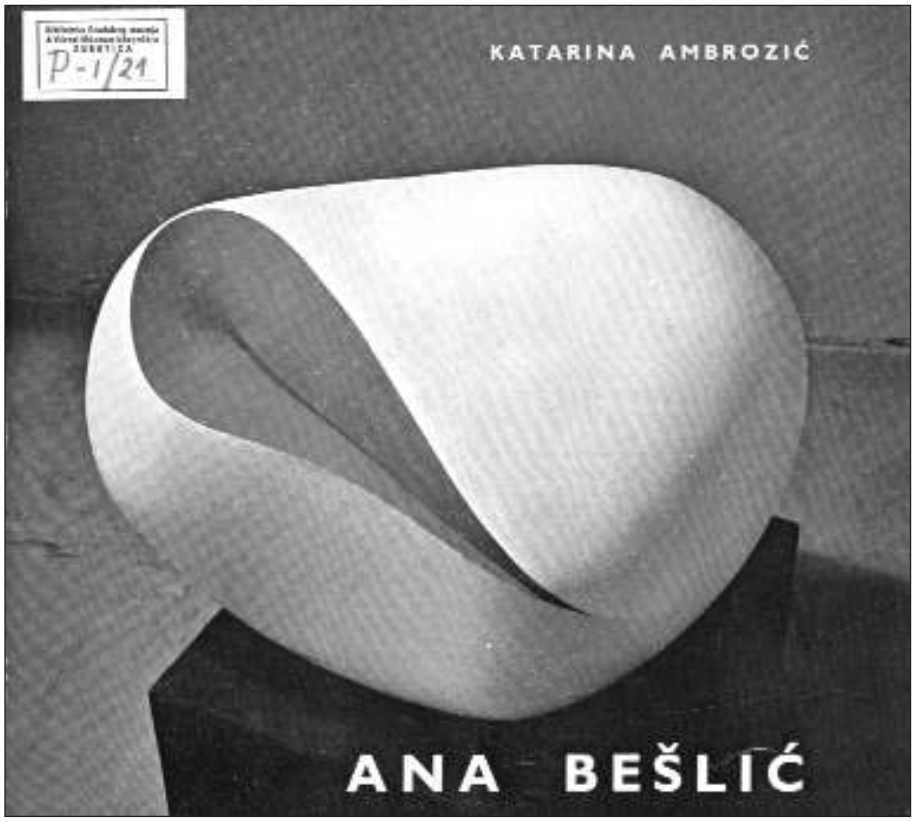
Za ovu retrospektivnu izložbu ko vrhunski kulturni događaj u Subotici, Ana Bešlić je dobila priznanje „Dr Ferenc Bodrogvari" za 1983. godinu. Poslidnju izložbu skulptura i pastela pod naslovom: „Belo, volim te belo", Ana Bešlić je imala u Gradskom muzeju u septembru 1997. godine, a u njemu su autori uvodni tekstova Milka Mikuška i Bela Duranci. Zbirka Ane Bešlić u Gradskom muzeju, zbog svoje vridnosti i danas je predmet detaljni izučavanja na Umitničkom odiljenju.

Subotičani najbolje pamte Anu Bešlić po skulpturama i spomenicima u javnom prostoru: ***Majka i dete*** isprid Dečjeg dispanzera (ukradena); ***Talija*** na ulazu u Letnju pozornicu na Paliću, kao i ***Slomljena krila*** i ptice u okrugloj fontani; ***Majka i sin*** u Aleksandrovu, ***Plamen*** u Bajmoku; u Aleksi Šantiću,

Tavankutu (ali i u Beogradu, na Zlatiboru, Kragujevcu, Labinu); biste Blaška Rajića, Matka Vukovića, Mije Mandića, Miška Prćića i Aksentija Marodića vrlo su uspile. Sa svim ovim njezinim skulpturama tako smo se saživili, da nam se čini da su oduvik bile tu, ko sastavni dio lipšeg lica našeg i Njezinog grada! Od 1945. do 2008. godine ona je naprikidno živila i stvarala u Beogradu, a u Suboticu se uvik vraćala na izložbe el s poklonima.

Prilikom jednog takog njezinog dolaska u Suboticu, 1988. godine, službeno smo se upoznale u kancelariji direktora Muzeja i od onda traje naše poznanstvo, usuđujem se kazati – prijateljstvo – jel ako ste bili iskreni i dobronamirni prema njoj, ona vas je oma prihvatala otvorenog srca i „otvorenog", mladalačkog duha čak i u poznim godinama, i primila bi vas u svom

stanu – ateljeu, u centru Beograda. U jednom pismu koje mi je uputila 1990. godine, izmed ostalog, stoji: „Draga Nevenka, mnogo Vam hvala na poslatim fotosima, a naročito na one dve knjige koje su mi jako, jako interesantne. Vredno ih studiram i nalazim mnogo toga što me jako interesuje. I ovaj put Vam moram čestitati na uvodnim člancima koji su perfektni... Sve najbolje Vam želi ANA".

Naši susriti nastavljali su se tokom godina dok sam kao direktor Gradskog muzeja u Subotici pokušavala zajedno sa njom i našim „gradskim ocima" rišiti pitanje što skorijeg stalnog izlaganja njezinog i drugi poklon – legata, al u tom nismo uspile, kako do isteka mojeg četvorogodišnjeg mandata 1992. god. tako sve do danas kad nje više nema. Njezino strpljenje i ljubav prema rodnom gradu je bila breskrajna, al se vrimenom sve polako topilo i iščililo...brez da se ona pokajala el povukla poklon. Poslidnji put sam je positila 2006. godine u Beogradu. Sa radošću mi je pokazivala svoja dila na policama, pripovidala kako su nastala i odgovarala na moja pitanja. Na jednom zidu sam primetila njezinu uveličanu fotografiju iz mladosti, u bunjevačkoj narodnoj nošnji, koju je ponosno čuvala. Osmij joj je ozario lice kad sam je upitala jel je to ona, ko da je to jedva čekala kako bi se mladosti prisitila i svoju Šaru Pustaru u sićanje dozvala, u punom sjaju njezini boja, mirisa, zvukova i OBLIKA.

Takva je bila naša umitnica Ana Bešlić, prava dama i velika vajarka koju je pored izražajnog talenta i brojni priznanja i nagrada, karakterisala skromnost i plemenitost, odlike istinski veliki ljudi. Nek joj je vična slava i hvala!

Nevenka Bašić Palković

ŽENINA JE POSLIDNJA – TAKO BAR KAŽE STARA BUNJEVAČKA PRIPOVITKA

KO ZAPOVIDA?

O tom ko je glavni u kući, žena jel čovik, raspravlja se oduvik. Možda malko više prid 8. mart, kad se o ženskim pravima divani više neg inače. Kad pomislimo na stara vrimena oma nam je prid očima baćo, koji svima zapovida. Pročitajte ovu narodnu pripovitku, možda steknete i drukčije mišljenje

Naši Bunjevci su uvik materice slavili svečano i radosno. Na sve strane čestitari mali i veliki razišli se po salašima i kućama čestitat materice mamama, majkama i drugom ženskom svitu, a one su ji darivale. Dicama su davale jabuka, ora i po koji novčić, a većima već kome šta pripada: košulju, ruvo, maramu, čorape, šal el maramicu. Ima koji zet nije ni bijo u gostima kod dide i babe do prvi materica.

I zetu Paji i ćeri Mari ovo su bile prve materice. Dida i baba su zdravo čekali da njim dođu u goste da malo izvide kako žive i kako se slažu. A najvećma su želili doznat kake je ćudi nov zet. Posli užne baba ji darivala, zeta košuljom, a ćer ruvom. I dok su mama i ćer u kujni prale sude vodile su svoj ženski divan. Dida i zet su u sobi vodili svoj muški divan i po malo pijuckali vino. I kad njim je vino malko ušlo u glavu, jezik njim se obadvojici razvezo. Pajo onako malo izdaljeg oće da nagovisti didi da mu je Mara malo tvrdoglava, da se voli mišat u njegov poso. Pa bi još i zapovidala. Dida je svatio zetovljev divan, a kaki bi bio otac da ne brani svoju ćer, pa zato onako u lipoj ljubavi kaže zetu: **Znaš zete, to je bilo oduvik da žena u kući zapovida.** To malo pogodi Paju pa će onako malo povišenim glasom: **To je Bog ostavijo još od početka svita da je čovik glava u kući, pa da zapovida, a žena mora slušat.** Da divan ne bi skrenio na svađu, dida pridloži: **Evo zete, ajđemo se pogodit nas dvojica. Upregni dva konja u kola, dva šišaka sveži za šarage, a u lotra metni jednu kotaricu jaja. Tiraj šorom, svrati u svaki salaš, pa pitaj ko u kući zapovida. Di kažu da žena zapovida podaj jedno jaje, a di kažu da čovik zapovida podaj šišaka. Dogovoreno!** Slože se obadvojica. Tako zet Pajo krene u šor, pa svrati u prvi salaš. Kad je stao prid kuću

Siroma čovik, okružen sa četiri „slabe" žene

nije ni salazio s kola već oma pita: **Ko zapovida ode, čovik jel žena?** Oni složno odgovore da žena zapovida. Pajo izvadi iz kotarice jedno jaje i pruži njim, pa krene u drugi salaš i tamo dobije odgovor da žena zapovida. Opet ode jedno jaje. Produži Pajo dalje. Nigdi nije ni s kola salazio, samo da obađe što više salaša, svagdi je dobio odgovor da žena zapovida, a kotarica s jajima se prazni. Tako šorom redom doljačom i gredom. Digod svrati svudan kažu da žena zapovida. To Paji nije pravo, pa pomisli u sebi: **Bar da naiđe na jedan salaš di čovik zapovida.** Već na kraju šora a konji svi na broju i kotarica se skoro ispraznila. Zdravo je nesvojan jel vidi da će dida imat pravo. Približava se veče. Još poslidnji salaš u šoru stane s konjima i ima šta vidit. Gazdački salaš, sve uređeno, sve na svom mistu. Izađu čovik i žena on ji pozdravi i kaže za šta je došo: **Ko u vašoj kući zapovida, čovik el žena?** Čovik kaže: **Pa to se zna. Ko bi drugi već čovik. E dobro.** Sad je Pajo zadovoljan što je našo barem jednu kuću di čovik zapovida, pa kaže: **Sad izaberi jednog šišaka koji ti se najviše sviđa i biće tvoj.** Čovik zagleda, zagleda i na kraju kaže: **Dobro nek bude ovaj riđo.** Kad je to čovik kazo, oma se i žena uplete u divan, pa će: **Ta idi čoveče Božiji, ne vidiš da je ovaj žerav lipči. Oma da si uzo žerava.** Pajina radost splisne, ko balon kad se probuši. Zdravo razočaran pruži ruku u kotaricu izvadi i poslidnje jaje, pa njim da i kaže: **Pa i ode žena zapovida!**

Sunce je već bilo na zalasku, Pajo umoran dotira kola u didinu avliju i stane prid salaš. Dida je vidio još izdaljeg da su svi konji na broju, pa će malo u šali: **Evo našeg zeta Paje. Jel ostalo koje jaje?** A Pajo tužno odgovori: **Al ni jedno milostivi dida, kad baš svudan žena zapovida!**

A.V.K.

PENZIONERSKI DANI STIPANA KRČELIĆA S TAMBURICOM NUZ ĐERAM

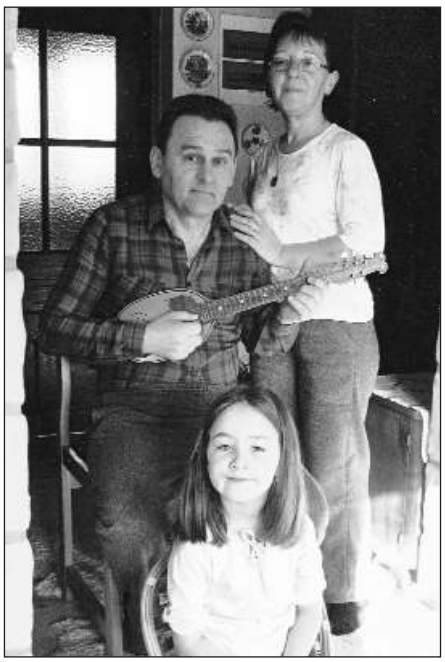
S TAMBURICOM I U DOBRU I U ZLU

Stipan Krčelić (57) šofer u penziji „vratio" se u mladost i ditinjstvo provedeno na Čikeriji, di je počo svirat uzajmljenu tamburicu

Davno je to bilo, počo je svoju pripovitku Stipan. **Kad sam išo u V razred osnovne škule kad mi je kum Marko Benčik uzajmio tamburicu. U to vrime znao sam nikoliko kola i pisama odsvirat. Možda je sramota, a možda i nije,** kazo je Stipan, **al najviše sam vežbo sviranje dok sam čuvo svinje na strnjiki na rodnoj Čikeriji. Imo sam samo 14 godina a već sam sviro na igranki na Čikeriji. Sićam se na tim igrankama se sviralo za svega 20 el 30 dinara. Bitno je bilo da sviram, da ne plaćam ulaznicu, i naravno da budnem viđen. Jedno duže vrime sam sviro u „Matija Gubec" u Tavankutu, od 1965. do 1990. godine, posli tog sam bio član AKUD „Ive Lola Ribar". Oko godinu dana bio sam i u ansamblu „Sledbenici Pere Tumbas Haje". Tušta slika me podsića na te lipe dane, i onda privrćem po albumima, pa mi triba sad već i vrimena da se prisitim ko je taj i taj na sliki. Vrime prolazi pa se već slabije pripoznajemo,** nostalgičan je Stipan.

Radni vik u „Severu" i „Suboticatransu"

Do vojske sam radio u „Severu", kaže Stipan, **a posli dolaska iz vojske posto sam šofer i 2006. godine sam očo u penziju. Puno tog mi se prominilo u životu, a još ako dodam da sam se drugi put oženio, onda vam je sve jasno. Moja Mara i ja napravili smo kuću na Makovoj sedmici, čerez nostalgije u avliji sam napravio đeram.** Dok idemo fanke, koje nam je domaćica opravila, Stipan nastavlja svoj divan: **Do šume možem iskoracat za par minuti. Živimo u mirnom kraju i to me podsića na moju Čikeriju. Čak i tice tako lipo pivaje ko u ono vrime pedeseti godina. Četri razreda osnovne sam završio na Čikeriji a posli sam išo pišce do Tavankuta, tri kilometera. To je bilo tako ondašnje škulovanje, teško al i lipo.**

Zajedno uz tamburicu – Stipan, Marica i Milica

Tambura je pravi izazov

Svirku triba volit i ja sve ove godine rado uzmem tamburu i sviruckam. Žavo mi je, čini mi se, da tamburaška svirka propada, a razlog su novci. Ne vole ljudi svirat brez novaca. Fala Jaramazoviću što ne da da tambura padne u zaborav. Imo sam sriću jedared pratit Zvonka Bogdana. Bila mi je čast i to nikad neću zaboravit, zaljučio je pomalo tužno Stipan Krčelić. Danas slobodno vrime provodi i u društvu Maricine unuke Milice, koja ga obožava. Ko zna, moždar će ljubav prema ovom intrumentu i kod nje proradit.

Marica, ko prava redovna domaćica, napravila nam je i fanke. Dok sam posli divana napuštala njevu avliju, na momenat mi se učinilo ko da mi maše đeram, al onaj moj s mojeg salaša iz ditinjstva. **B. P.**

TAKSI EKSPRES

Mirjana Evetović

U današnja vrimena žene su uveliko pokazale da mnoga „muška" zanimanja mogu radit jednako, ako ne i bolje, nego njeve muške kolege. Jedna od taki je Mirjana Evetović junakinja naše pripovitke. Naime, ona je taksista već pune tri godine. Vozi taksi na relaciji Tavakut - Varoš i obratno, a ako baš zatriba, vozi i dalje.

O svojem poslu Mirjana kaže: „To što sam taksista nije slučajno, i moj baćo Lazo je isto taksista, već niki dvanajstak godina. Završila sam sridnju frizersku, al posla nije bilo i logično je što sam nastavila baćinim stopama. Jedino što sam morala čekat da mi se navrši pet godina kako imam dozvolu, da bi imala pravo taksirat. Obožavam vožnju, pa mi i to što dnevno napravim i po šest tura ne pridstavlja problem."

Ova energična mlada žena zna i zdravo lipo igrat, naime i tu je išla stopama baće i matere, koji su vodili folklor, pa je s njima zajedno išla.

Ako vam je lice naše Mirjane poznato, a niste iz Tavankuta i niste se vozili u njezinom taksiju, onda je to iz emisije „Big brader". Jel je Mirjana u potragi za novim iskustvima išla i na kasting za ovu emisiju prija dvi godine, di je bila u probnom snimanju prvi nedilju dana. Ono što je za svaku pofalu je da se ni prid kamerama nije stidila divanit svoj bunjevački jezik. O tom ona nam kaže: „Njima je bilo zanimljio kako ja divanim, nikad nisu čuli bunjevački. Posli sam ji već lagano i počela učit, a najprija su naučili da ja nemam tatu već baću. Bilo je to meni jedno zanimljivo i novo iskustvo, koje bi moždar i ponovila".

Poso taksiste mož imat i neprijatni trenutaka, pogotovo ako se vozi kogod nepoznat, no Mirjana nam kaže kako take stranke izbegava, el jednostavno poveze i momka, pa je na cigurnom.

U slobodno vrime voli izać s momkom i provodit vrime ko i sav ostali mlad svit. Pročita kaže i Bunjevačke novine od prve do zadnje strane, di joj je sve interesantno.

Ima i jednu veliku želju, a to je da položi za vožnju kamiona pa da vozi po svitu, al kaže, ne da joj mater. **S.K.O**

MARIJA I CILIKA IVKOVIĆ IVANDEKIĆ ČUVAJU BUNJEVAČKU TRADICIJU

PAPUČE U ZLATOVEZU I MALO OBIČNOG ŽIVOTA

Sestre Marija (80) i Cilika (85) Ivković Ivandekić su u životu tušta bunjevački papuča ukrasile lipim zlatovezom, al njim u životu nije išlo baš lako

Cilika i Marija Ivković Ivandekić

Snaš Mariju sam upoznala na snimanju TV emisije „Šarenica" na Paliću, di je za televiziju pokazivala kako se ukrašavaje papuče zlatovezom. Oma sam vidila da bi to bilo interesantno i za naše čitaoce. Zato jevo teksta o njoj i njezinom životu. Kad sam u dogovoreno vrime stigla na atresu, veliku kapiju otvorila mi je živahna majkica, koja brez obzira na svoji 80 godina puno radi i dobro se drži. Pa ni tu nije kraj, neg se Marija stara i o svojoj 85-ogodišnjoj sestri Ciliki, iđe na pecu, kuva, pere, pegla, pa čak i rolja, cipa drva, loži.

Vole svoje malo carstvo

Osićala sam se prijatno u toj maloj i starovinski namišćenoj kući. Pažnju mi je privukla slika na zidu iz 1880. godine, na kojoj su Marijini majka i dida s baćine strane, majka Cilika i dida Naco. U sobici di smo sidile je visoko namišćen krevet s drvenicama, zdravo stari stoci, a male pendžerice gledaje u avliju. Mi smo sidili u njevoj omiljenoj sobi, jel ona gledi na put, skupile smo se oko vruće cripane peći, i di sam lako mogla ostit kako je udobno i lipo njevo malo carstvo.

Životni put dvi sestre

Rođene smo na salašu, počela je životnu pripovitku snaš Marija, **u paorskoj familiji. Bilo nas je petero dice. Salaš je bio digod di se spajaje atarovi Bikova i Ludaša. Živili smo solidno, ono što je tribalo imali smo. I sad se sićam kako smo se ko dica sigrali, a najviše sam volila makaza i šuturle. Cilika je išla pet razreda u škulu a ja sam išla osam,** kaže Marija. **Časne sestre su nas učile, a škula je bila di je danas OŠ „Jovan Jovanović Zmaj". Cilika je posli škule išla privatno učit zanat – zlatovez na papučama.** Nije to slušajno, dar za lip rad s rukama njim je u familiji, jel je i njezina mama znala zdravo lipo šlingovat, a radila je i druge ručne radove.

Život u varoši

Sad već daleke 1946. godine posli baćine smrti, doselili smo se u ovu kuću, koja sad ima više od 150 godina. Jeto, izdražala je tako dugo iako nema temelj, a zidovi su od nabijanice. U divojčenje smo krenile digod 1945. godine, oma posli rata. Išle smo u „Neven", to je današnja zgrada „Mladosti" u Harambašićevom sokaku, a i u Zanatsku komoru. Onaj „pravi" nije naišo ni jednoj ni drugoj, pa smo nastavile živit same, al se ne kajemo. Imamo vinograd i dan danas na kraju Kireškog puta, kadgod smo imali i hasne od njega a sad samo svratimo nabrat ako je štogod rodilo. U divan se umišala Cilika: Srićna sam kad nas odnesu u odnesu u vinograd, pa još kad tamo dođu i dica iz komšiluka na divan. Živili smo 50 godina od tog vinograda a i od ručnog rada. **Nediljno smo nas dvi,** kaže Marija, **zlatovezom znale ukrasit i po 36 pari papuča. Mama nam je bila blagajnik, ako se dobro sićam 80 dinara je bilo po paru papuča, što nije bilo malo novaca u ono vrime. I danas imamo mustre Tereske Zelić koja je imala davno trukersku radnju nedaleko od bolnice.**

Starost je stigla na vrata

Cilika ne radi više zlatovez, a Marija godišnje dva para papuča ukrasi svojim radom. **Nemam više snage u rukama, al znam radit rišelje, toledo, englesku maderu, rupice, čipke, ako mi donesu materijal obično uradim. Živimo,** kažu Marija i Cilika, zdravo skromno. **Cilika ima zemlje pa dobije malo arende, a ja sam, kaže Marija, radila 16 godina u „Našoj radosti", pa imam malu penziju. Ne volimo ni radio ni televiziju. Kupimo novine, pa vidimo šta ima novo.** Cilika se i sad nosi bunjevački a Marija 1970. kad je počela radit, počela se nosit kurtavo.

Očla sam. Zamnom je zatvorena velika kapija, po avliji trči pilež, prazan čardak, u podrumu roljka, ko svidoci da je ode kadgod sve bilo puno života.

B. P.

KUD „BUNJEVKA” PRIKAZO PREMIJERU KOMADA „BUNJEVAČKI SVATOVI”

VINČANI JAGICA I ALBICA

Nuz malo gunđanja dvi familije su se kakogod složile i vinčale svoju dicu Jagicu i Albicu, a sve nuz veselje i svirce, kako i triba u pravim svatovima. Tako je srićno završila pozorišna pridstava održana u MKC „ Nepker” – „Bunjevački svatovi” koju je i napisala i režirala Kata Kuntić, a ujedno je osmislila kostime i scenografiju

Baćo u pročelju raspravlja s familijom šta će bit od svatova

Ovaj pozorišni komad je lipo prikazo sve bunjevačke običaje vezane za svatove, što je bio i cilj Kate Kuntić, pridsidnice KUD-a „Bunjevka” čiji članovi su izveli ovaj komad. Ova premijera „Bunjevački svatova” koja je sigrana 15. februara u sali MKC „Nepker” i kojoj je prisustvovalo priko 300 gledalaca, što je za jednu amatersku pridstavu zdravo lipa posićenost.

Za one starije da se podsite, a za mlađe da vide i sačuvaje za slideće generacije. Kata je odrasla u Tavankutu di su se dugo zadržali bunjevački običaji, pa je to samo obogatila tokom rada u KUD-u, a sad pridstavila publiki. Kata je iskoristila pridnost KUD-a kad su u pitanju i nošnje, pa je tu prikazala čitavu lepezu, od radni do bilog šlinga, svečani nošnji i vinčanog odila i vinčanice. A sve namišteno po redu, kako se kadgod oblačilo i nosilo.

Čitav komad je upakovan dramskom radnjom i dijalogima. Pridstava ikako jednostavna, odslikava ne samo običaje, neg i moral kadgodašnjeg bunjevačkog svita, da se cura i momak samo gledaje prija vinčanja, a baćo i nana, tetke, kume ugovaraje prošnju i vinčanje. Pa su tu prikazani detalji ko što je nošenje rozolije, rakije sa poklonima budućoj snaši, što znači prošnju, onda ugovaranje svatova, šta ko i koliko daje za mladu i mladoženju, kupovinu vinčanice, čuvanje mlade sa mastalundžijama, „kupovanje” mlade, darivanje mlade, odnošenje mladinog štafira do mladoženjine kuće, vinčanje, prinošenje mlade priko Gabrić ćuprije, kićenje mlade novcima, kićenje sviraca novcima... Kata Kuntić je u komad uvela i Antuna Letića Nuneta ko svirca sa svojom bandom, što je publiki zdravo prijalo.

Suprotnosti se „privlače”

Komad ima 5 činova i fajin je trajo, priko dva sata, sa zdravo malim pauzama, samo da se glumci prisvuku u drugo odilo. No, nikom nije bilo dosadno i svi su odgledali čitav komad, i glumce nagradili dugačkim tapšikovanjom.

Posli dugačkog vrimena Subotica je dobila jedan pravi bunjevački pozorišni komad za gledanje, ne taliko čerez dramske radnje, neg čerez lipi narodni običaja i finog razgovora punog peckanja, nesporazuma i duoviti dijaloga.

B. E.

U KRISTALNOJ SALI HOTELA INTER NACION U SOMBORU ODRŽANO VELIKO BUNJEVAČKO PRELO

VELIKO BUNJEVAČKO PRELO U SOMBORU

Održavanjom Velikog bunjevačkog prela u hotelu Inter Nacion u Somboru ujedno obilužen i nacionalni praznik Bunjevaca. U bogatom i raznovrsnom programu učestvovala subotička kulturno – umitnička društva „Aleksandrovo" i „Bunjevka", somborski „Ravangrad", Tamara Babić i somborski ansambli „Gold" i „Đuvegije". Gosti na prelu bili i članovi „Bunjevačke zlatne grane" iz susidne Madžarske

U svečanom ambijentu hotela Inter Nacion u Somboru 1. februara održano je sveopšte Veliko bunjevačko prelo, uz prisustvo oko 400 gostiju i učesnika programa. Čast da otvori ovu prilipu manifestaciju, koja je, po prvi put ove godine, bila i proslava bunjevačkog nacionalnog praznika, pripala je studentskom horu Muzičke akademije iz Novog Sada, pod dirigentskom palicom Aleksandra Saše Kovačevića, koji su otpivali državnu himnu „Bože pravde" i bunjevačku svečanu pismu „Podvikuje bunjevačka vila".

Pozdravnu rič gostima iz Subotice, Bajmoka, Pančeva, Novog Sada, Svetozara Miletića, ko i susidne Baje, u Republiki Madžarskoj, al i domaćinima, članovima GKUD „Ravangrad" i „Bunjevačkog kola", uputila je Aleksandra Kalčan Medurić, potpridsidnica Udruženja građana „Bunjevačko kolo" iz Sombora.

Prisutne goste u pripunoj sali hotela Inter Nacion pozdravio je, prigodnim ričima, i počasni pridsidnik UG „Bunjevačko kolo" Đuro Bošnjak, uvaženi somborski advokat, a isprid Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine prisutnima se obratio i Nikola Babić, pridsidnik savita.

U bogatom i raznovrsnom kulturno – umitničkom programu, koji je potrajo do rani jutarnji sati, učestvovali su: KUD „Aleksandrovo" i KUD „Bunjevka", iz Subotice, GKUD „Ravangrad", iz Sombora, ko i somborski ansambli „Gold" i „Đuvegije". Specijalni gost bila je Tamara Babić, estradna umitnica iz Subotice. U dvosatnom programu prisutni su imali jedinstvenu priliku uživat u spletu bunjevački igara, zatim spletu igara iz Bačke, scenama iz „Bunjevačkog divojačkog prela", bunjevačkoj groktalici Tijane Stanković, ko i u scenskom igrokazu „Rakija" koji je, na oduševljenje svi prisutni, izveo veteranski sastav „Ravangrada", a ponajviše u prilipim pismama Tamare Babić, gošće iz Subotice.

Nakon zvaničnog dila programa, koji

Nikola Babić

Dr Milan Božina

Đuro Bošnjak

je, podgrio ionako pozitivnu atmosferu u somborskokm hotelu, uslidio je nezvanični dio. Čast da otvori taj dio druženja, koji će svim prisutnima, kako izvođačima, tako i gostima, ostat u prijatnoj uspomini, pripala je devedesetogodišnjem Adamu Kostaliću i njegovoj četri godine mlađoj prijateljici Anici, kojima su se, na podijumu, u ritmu bečkog valcera, pridružili i mnogi drugi parovi koji su se podsitili na ne tako davna, bunjevačka prela, u kojima su imali prilike nuz igru, bunjevačku pismu i ples, svetkovat svoj nacionalni praznik.

O svemu što se trevljalo u kristalnoj sali somborskog hotela Inter Nacion završnu rič dali su oni koji su, po svojim funkcijama, bili to veče i odgovorni za sve lipo što se trevilo.

Prim. dr Milan Božina, predsednik GKUD „Ravangrad":

„Gradsko kulturno umetničko društvo „Ravangad" i Udruženje građana „Bunjevačko kolo" organizovali su večeras Veliko bunjevačko prelo za 2008. g. u ovom prelepom ambijentu. Oni svoju saradnju nastavljaju na veoma dobar i kvalitetan način. Program koji su večeras priredili gosti iz Subotice, KUD „Bunjevka" i „Ravangrad", po oceni mnogih gostiju, a pogotovo gostiju „Bunjevačkog kola" i „Ravangrada", kao i naših prijatelja iz Baje, iz KUD-a „Bunjevačka zlatna grana", ocenjen je veoma visokom ocenom. Nadamo se da će ova tradicija saradnje između „Bunjevačkog kola" i našeg „Ravangrada" potrajati, ne samo večeras, s obzirom da uskoro ulazimo u zajedničke planove, što se tiče prostora, gde će i jedno i drugo društvo moći da se razvija, a zajedničkim snagama mislim da smo dali primer jednom veoma lepom načinu organizovanja, čuvanja lepih običaja Bunjevaca i svih ostalih koji žive u Somboru, što naš grad i prepoznaje."

Đuro Bošnjak, počasni predsednik Udruženja građana „Bunjevačko kolo":

„Izuzetno sam zadovoljan sa ovogodišnjim prelom. „Bunjevačko kolo" je ove godine u Somboru doživelo izuzetnu počast, da je celokupna organizacija Velikog bu-

Prvi ples na prelu

saveta bunjevačke nacionalne manjine:

„Veliko je zadovoljstvo biti večeras u Somboru, jer smo se mi u Nacionalnom savetu opredelili da naš nacionalni praznik, Veliko bunjevačko prelo, organizujemo ovde zajedno sa našim domaćinom, „Bunjevačkim kolom" i to, na određeni način, po programu koji je ovde i ostvaren. Nadam se da su, svi ovde prisutni, bili zadovoljni. Mi smo se, na naše zadovoljstvo, podsetili na to kako smo ta prela obeležavali ranije i kako su to naši stariji radili. Mi se nadamo da ćemo sa ovakvim prelom, kako smo to uradili večeras, i iduće godine to uraditi u Subotici, i nama u Nacionalnom savetu je izuzetno zadovoljstvo, jer u realizaciji ovogodišnjeg Velikog bunjevačkog prela učestvovale

Đ. Bošnjak, dr J. Slavković, mr S. Kujundžić O., N. Babić, J. Bošnjak

njevačkog prela poverena nama. Mi smo to odradili koliko smo mogli i kako smo umeli, ali po onome što sad vidimo, izgleda da je to izuzetno uspelo. Sve je to pripremljeno ne samo od „Bunjevačkog kola", nego i od svih bunjevačkih organizacija, i sve su one dale svoj dragocen doprinos jednom ovakvom prelu. U celokupnoj svojoj tradiciji, Veliko bunjevačko prelo je dobilo jednu satisfakciju, jedno ostvarenje na današnjoj priredbi. Uveličana je svečanost ovoga prela utoliko što se ove godine prelo organizovalo prvi put i kao nacionalni praznik, pa je utoliko i svečanije."

Nikola Babić, predsednik Nacionalnog

su sve naše bunjevačke institucije, a to je ono što smo odavno želeli. Nadam se da ćemo to uraditi i za sledeću godinu."

Med mnogobrojnim gostima, koji su svojim prisustvom uveličali ovaj veličanstveni bunjevački skup, bili su i: mr Suzana Kujundžić – Ostojić, direktor NIU „BIC-a" i glavni i odgovorni urednik „Bunjevačkih novina", Đurđa Skenderović, pridsidnica Izvršnog odbora bunjevačkg nacionalnog savita, dr Jovan Slavković, pridsidnik opštine Sombor, Mata Matarić, pridsidnik Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine i mnogi drugi.

M. B.

ZIMSKO DOBO JE PRAVO VRIME DA SE ČELJAD MALO I ZABAVI

POČELA SU PRELA

U prostorijama KPD „Jedinstvo-Egyseg" Bunjevački kulturni centar iz Bajmoka po četvri put je uspišno organizovo prelo

Okrenili smo prvi list ovogodišnjeg kalendara, zakoracili u februar, misec u kojem se počima s prelima. Ovog puta BKC iz Bajmoka je u prostorijama KPD „Jedinstvo-Egyseg", okupio 157 čeljadi koji su željni zabave došli na prelo 1. februara.

Bilo je veselo u Bajmoku na prelu

Na prelo su došli i gosti, folklorci iz tavankutskog BKC-a, koji su i počeli veselje s bunjevačkim igrama. Za svirku i lipe pisme bio je zadužen orkestar „Boemi" iz Tavankuta. Malo humora svojim skečom u Marinsko prelo unele su Katica Marganić i Gracza Judit, koje su po svojem tekstu izvele skeč „Komšinice".

Svi su bili zadovoljni

Branko Pokornić, pridsidnik bajmočkog BKC-a, kaže nam da je zdravo zadovoljan s odzivom bajmočana na prelu, pogotovo zato što je isto veče u Somboru održano glavno bunjevačko prelo. Pridsidnik nam je dalje kazo da je

prodato 543 tombole, koja je organizovana te večeri.

Glavnu nagradu na tomboli dobio je Lojzija Poljaković, a kući je odno gril lernu.

Nagrade su dali sponzori, a novci koji su skupljeni iskoristiće se za uređenje novi prostorija BKC-a, koje se nalaze u sportskoj hali. Planovi BKC-a za ovu godinu su ozbiljni, po otvaranju Centra, priko konkursa će bit popunjeno radno misto poslovnog sekretara, s po radnog vrimena. Iako je u pozivu na prelo bilo posebno naglašeno da su parovi u bunjevačkim nošnjama više neg dobro došli, pojavio se samo jedan par iz Male Bosne.

Za večeru je bila služena krumpirača, vruća i friška, a posli tog s makom pogača. Sve Marije, čiji je imendan bio te večeri, dobile su buketić cvića. I ovog puta domaćini su se postarali da svima te subate uveče budne lipo u Bajmoku na prelu.

M. H.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Piše: Ana Vojnić Kortmiš

KORIZMA I USKRS

Bunjevački svit uvik je držo do svetaca, a najvažniji je svakako bio Uskrs.

Korizma

Sveta korizma kod Bunjevaca znači dane najvećeg i najdužeg posta u godini. A padaje kad nisu tako veliki poljski poslovi, pa se lakše moglo izdržat o posnoj rani. Srida, petak i subata su bili dani strogog posta, a u druge dane je bila obična post. Za strogi post se ujtru pekla lepanja jel suva pogača, krumpir u kori pečen jel kuvan, kiso kupus s crnim lukom, a dica i mladi su volili i s pekmezom kruva. Za užnu se kuvala soparna čorba s paradičkom jel pokljukuša. Pucalo se kokica, kuvali kuruzi u zrnu, pekla se proja i bundeve. Za običnu post se ilo mliko, kiselna, kojikaki sirevi, skorup, skorupača i jaja. Za užnu se kuvalo: ponediljkom krumpir čorba i uzlivanca jel palačinta. Utorkom gomboci jel nasuvo. Četvrtkom krumpir na paprikaš brez mesa jel prazna tarana. Nediljom gra i lakumići, jel ronđava čorba i pogača sa sirom i prazna.

U korizmi se nije pilo alkoholno piće. Većina muškaraca je ostavilo pušenje, žene Bunjevke kadgod nisu ni pušile, a naši preci kadgod kafu nisu ni pili. Ova korizmena post od šest nedilja bila je dobra i iz zdravstveni razloga, da se isčisti masnoća i holesterol iz krvi. A i drugi organi: crna žigerica, žuć i slizina su se odmorili od teške i masne rane, pa je svit manje bolovo od šećerne bolesti, čira na stomaku i od visokog krvnog pritiska. Tako je prolazila korizma u molitvi, postu i odricanju, a što se našporuje bio je običaj da se to da u crkvu jel kakoj sirotoj familiji. Sridom se išlo u crkvu di se obalazio put križa koji je imo 14 stajališta, a ako je crkva bila zdravo daleko, onda se put križa molio kod kuće, ko i žalosna krunica, koju su molila sva čeljad, od najmlađeg do najstarijeg. Korizma je bila zabranjeno vrime za svatove, igranke, pisme i druga veselja, al su se zato mladi sastajali, družili i zabavljali. Ispucaje kokice, jel skuvaje kuruza u zrnu, ima ko je ispeko špica od bundeva i suncokreta. Pa tako dok grickaje, šale se, pripovidaje pripovitke, zagonećivaje zagonetke, jel se sigraje kojikake sigranije. Nediljom prija podne se išlo u crkvu, a posli podne su se skupljali na loptaniju, di su se na travi sigrali, šalili i zabavljali. Momci su oblačili pantalone, košulje i kaki cveter, a cure suknje i leveš od paje, a keceljac od sefira, a obuvale su rađene papuče.

Cvitna nedilja je bila radosni dan koji nas sića na Isusov dolazak u Jeruzalem. U crkvi se svete grančice cicamace, koje se posli podne nose i na groblje, a uveče se pravile i

kake igranke za mlade. Sad dolazi velika nedilja pa se pomalo počelo spremat za Uskrs, po kući i oko kuće. Ženske su se dogovarale kake ćedu kolače peć za Uskrs. Stariji su se starali šta će kome kupit za Uskrs, jel se svaki moro ponovit da ga ne bi vio magarac. Kupovalo se kako se kad moglo i šta je kome najvećma tribalo.

Za običnu post se ilo mliko, kiselna, kojikaki sirevi, skorup, skorupača i jaja. Za užnu se kuvalo: ponediljkom krumpir čorba i uzlivanca jel palačinta. Utorkom gomboci jel nasuvo. Četvrtkom krumpir na paprikaš brez mesa jel prazna tarana. Nediljom gra i lakumići, jel ronđava čorba i pogača sa sirom i prazna.

Dicama tanka ruvašca i papučice, a divojkama ruvo od sefira, delina jel od cica. Papuče su se kupovalo svima, didi i nani i drugim muškarcima za poslindan. Mlađi ženama i divojkama zlatom rađene, jel na bobice svečane papuče.

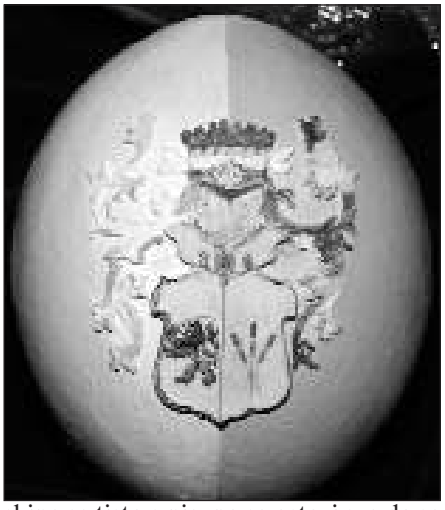
Uskrs

Velik petak se strogo postijo. Nise ništa radilo. Išlo se na Kalvariju obalazit put križa, a koji su stali daleko oni su išli pod križ da se mole. Na Veliku subatu se ustajalo rano i pripravjalo za Uskrs. Muškarci su pripravljali za josag. Ujutru čim se ustane nastavili su šunku da se kuva. Di je bilo više čeljadi kuvala se cila šunka, a tribalo je tri sata da se skuva. Oni mlađi su šarali jaja a to se kadgod šaralo u lukovini, zelenom žitu i varzilom. Jedna žena zakuva i peče pletene kolače. Dok se šunka ne skuva, zakuva se jedna jupika tista i tanko razvuče, pa se sotim umota kuvana šunka i metne u peć da se peče. U vodi u kojoj se kuvala šunka sad se kuvala divenica a posli divenice su se ku-

Na Uskrs se ujutru rano ručalo posvetlište koje je bilo svečano pripravljeno, a na astal je bio prostrt bili čaršap. Prija podne se išlo u crkvu, a na podne je bila svečana užina: kokošija čorba, meso kuvano, pirinač i sos, pa pečenica jagnjećija jel prasećija, s kiseli krastavcima i duncom. Kadgod se nisu pekle torte već više feli sitni kolača.

vala jaja. U istoj vodi jaja nisu smila bit starija od četri dana. Jaja su se mećala u vodu koja vreje, a mećalo se tako da je tanji kraj okrenut doli. Kad se sva pomeću triba ji kuvat deset minuta. Kad se skuvaje, pomeću se u ladnu vodu da se lakše i lipše ogule. Kad se šunka ispeče,

skine se tisto s nje, pa se ostavi sve da se ladi. Posli podne se nosi u crkvu da se posveti. Od svega se pomalo metne u kotaricu i pokrije bilom šlingovanom salvetom. Ren se očisti, istrenica se sa sitnom trenicom, pa se polije vrilom vodom i tako stoji dva sata. Posli se procidi od vode, pa se malo osoli i ošećeri, a posli se okiseli sa sirćetom.

Na Uskrs se ujutru rano ručalo posvetlište koje je bilo svečano pripravljeno, a na astal je bio prostrt bili čaršap. Prija podne se išlo u crkvu, a na podne je bila svečana užina: kokošija čorba, meso kuvano, pirinač i sos, pa pečenica jagnjećija jel prasećija, s kiseli krastavcima i duncom. Kadgod se nisu pekle torte već više feli sitni kolača.

Vodeni ponediljak

Drugi dan Uskrsa je vodeni ponediljak. Onda muškarci, ženski svit polivaje vodom. A taj običaj polivanja vodom je osto još od onda kad se Isus uskrsnijo, a žene su tu vist čule, pa su svima razglasile šta se trevilo. Židovi su to tili zabašurit pa da se o tim ne divani. Pa čim vide dvi – tri

žene zajedno, polivali su ji vodom i tako ji razvijavali sa sokaka. Dicama su davali niki obojani jaja da se zasigraje, pa da zaborave šta se trevilo. Momci su to polivanje malo ulipšali, pa su svečano obučeni u narodnu nošnju išli polivat divojke. To je bila prilika da momak dođe

Cvitna nedilja je bila radosni dan koji nas sića na Isusov dolazak u Jeruzalem. U crkvi se svete grančice cicamace, koje se posli podne nose i na groblje, a uveče se pravile i kake igranke za mlade.

u kuću kod svoje divojke. Cure su čekale polivače obučene u lipe sefire. Kadgod se polivalo vodom iz bunara, pa su cure morale prisvuć mokro ruvo, dok ne dođu drugi polivači. Kad pođu, cure ji ponude s pomorandžom, šareni jajima i zakite s cvićom iz svoje bašče. Kad momci završe polivanje u jednoj kući iđu dalje. Nuz put oni su pivali bećarce, jedan je bio ovaki:

Oćul nane ić polivat cure,
kako ne bi valda nisi Ture.
Već Bunjevac bunjevačke krvi,
u svom selu moraš biti prvi!

Običaj polivanja se održo do današnjeg dana, samo je i to malo modernije. Polivači iđu s autima i sa svircima, a cure polivaje s kojikakim skupim parfemom i kolonskom vodom. Cure ji počaste pićom, ilom, tortom i kafom. A kad pođu, zakite ji cvićom i ponude pomorandžom i s šareni jajima, koja su danas zdravo lipo našarana. Al od svega je najlipše i fale vridno, što mladi i sad drže ovaj lipi stari bunjevački običaj polivanja.

LIPO JE KAD MLADA ČELJAD I DANAS NIGUJE LJUBAV PREMA TAMBURI

ZA DUŠU NOTE TAMBURE

Zlatko Gabrić ima samo 19 godina, diplomu tišljera, želju da budne paor, a ljubav mu je tambura. Prve note odsviro na čukundidinoj tamburi

Koliko nam poso koji radimo stvara pravo zadovoljstvo ostimo ako nam je duša ispunjena, a zadatak urađen. Radeći poso novinara – saradnika moja duša i vrime je ispunjeno maksimalno. Dok budete čitali o Zlatku videćete i on radi ono što voli.

Nedilja posli podne nuz svirku

Bila je nedilja posli podne u januaru kad sam očla kod Zlatka Gabrića, mladog tamburaša. Lipo su me dočekali Joso i Marija Gabrić, dida i majka mladog tamburaša, a bila je prisutna i sestra Slađana, prava mala vragolanka, koja je jedva čekala da štogod čuje i malo prkosi starijem bratu.

Zlatko Gabrić

Zlatko je sa svojim drugarima osnovo ansambl „Dukati". Nji pet momaka trired nediljno se sastanu, u pridnjoj sobi, koju su dida i majka velikodušno dali svom unuku Zlatku i njegovom društvu.

Počo svirat na čukundidinoj tamburi

Zlatko Gabrić ima 19 godina, diplomu tišljera, koju bi kaže najrađe sklonio

Tamburaška „banda", sleva na desno: Zlatko Gabrić, Josip Dulić, Dragan Tumbas i Mario Šimić

digod s vidika. Jel njegove želje su: **Oću da budnem paor na porodičnom imanju na Hrvatskom Majuru, a slobodno vrime da ispunim sviranjom na tamburi. Počo sam svirat dosta davno. Bio sam đak III razreda kad smo s mamom i baćom na televiziji gledali tamburaše. Očo sam i uzo tamburu čukundidinu i počo lupkat po njoj.** U divan se ubacila majka Marija i kazla da je Zlatko bio vrlo „živo" dite. Sve je priturio, sve je znavo di šta stoji, nije čudo što je znavo i tambura di se nalazi.

Mama me je odvela kod Jelene Jaramazović, nastavio je Zlatko, **njezin đak sam bio puni 6 godina i borme dobro naučio svirat. Bio sam malo u „Bunjevačkom kolu", pa kod Marače u BKC-u. Put me malo odvo kod „Sledbenika Pere Tumbas Haje", a ipak najviše sviram u OKUD-u „Mladost". Bio sam uporan u dolascima na probu. Kad se samo sitim kad sam sa salaša po blatu dolazio u varoš na bicigli a često i pišce. Kad sam malko narasto išo sam motorom a sad imam svoj auto pa je malo lakše. Tako da mi je ti 6 kilometeri sad blizo.**

Imadu lip repertoar pisama

Skupili su se momci za probu osim Marka Poljakovića, koji piva i svira na primi, a došli su Mario Šimić (harmonika), Dragan Tumbas kontra, Josip Dulić bas, a Zlatko svira na bas primi i piva. Kazli su mi da su svi Jaramazovićeva škula. I borame, meni su otpivali dobar dio repertoara, eto vam očit primer pridnosti kad ste novinar, i možem kasti da zdravo dobro sviraje.

Pivaje pisme Zvonka Bogdana, što bi kazli kogod matori, a i sve narodne pisme koje se pivaje a narod ji voli i traži kod njevi nastupa. Zlatko još kaže: **Želili bi nastupit na kojoj lokalnoj televiziji.**

Vrime njevi uspiha tek dolazi, to je jasno. Lipo je vidit da ima mladi čeljadi koja niguje ljubav prema tamburi i prema starim običajima koji mal ne padnu u zaborav.

M. H.

NEKI PROBLEMI ADOLESCENCIJE

NIJE LAKO ODRASTATI

Period adolescencije ili period sazrevanja koji traje od 11/12 pa do 20/23 godine sa svojim fazama, predpubertetom, pubertetom i kasnom adolescencijom. Ovaj period se inače smatra najobimnijim i najvažnijim periodom u razvoju ličnosti

Ima jedan period u odrastanju mladih kada oni više nisu deca, ali nisu još ni odrasli. To se da zapaziti po njihovom izgledu a još više po ponašanju. Pre svega, dečaci i devojčice naglo porastu, fizički se „približe" izgledu odraslih, ali glas im je tanan a pokreti i ponašanje detinjasti i krajnje neusklađeni i trapavi. Sve te promene u njihovom telu i izgledu ih zbunjuju i uznemiruju. A zbunjeni su i njihovi roditelji. Svojim primedbama: „Nisi više mali da to radiš", a odmah zatim: „Pa ti si već velik, možeš to i sam", roditelji prave još veću zbrku.

To je taj tzv. period adolescencije ili period sazrevanja koji traje od 11/12 pa do 20/23 godine sa svojim fazama, predpubertetom, pubertetom i kasnom adolescencijom. Ovaj period se inače smatra najobimnijim i najvažnijim periodom u razvoju ličnosti, jer je to period kada se ostavlja detinjstvo i ulazi u svet odraslih. Ovaj period može da bude buran i podjednako težak kako za mlade, tako i za njihove roditelje. Ovo pre svega zbog toga što je u ovom periodu zbog unutrašnje neusklađenosti pojačana emocionalna osetljivost mladih zbog čega oni često dolaze u sukobe i konflikte sa okolinom. Inače, to je period traženja sopstvenog identiteta, to je period filozofskih dilema „ko sam ja", „šta sam ja" i niz drugih pitanja koja mlade zbunjuju jer ne mogau odmah da nađu za njih prave odgovore. To je period i drugih nemira, period kada se javlja seksualnost, interes za drugi pol, period prvih ljubavnih uzbuđenja i iskustava. To je istovremeno i period tvrdoglavost, pobune i otpora prema roditeljima, normama ponašanja, savetima, društvu. Svemu tome se još pridružuju i neki objektivni problemi koje mladi moraju u tom periodu rešiti, problem izbora poziva, zaposlenja, odlazak u vojsku. Sve u svemu, to je jedan uzbudljiv, buran ali i lep period kroz koji, na sreću, većina mladih prolazi lepo i bez većih problema. Međutim, kod pojedinaca mogu da se jave problemi zbog kojih ponekad treba potražiti i savet stručnjaka.

Koji su to problemi i kada roditelji treba da se zabrinu?

Kako spojit svit mladi i odrasli?

To je pre svega preterano usamljivanje, odnosno preterano povlačenje i bežanje od ljudi i socijalnih kontakata. Mladi doduše imaju potrebu da se povremeno usamljuju i da maštaju, ali ako to potraje duže, tada treba potražiti uzroke takvog ponašanja. Depresivno raspoloženje je takođe normalna pojava u ovom periodu ali dugotrajna depresija je opet razlog da se potraži pomoć stručnjaka. Sukobi sa roditeljima koji idu dotle da mladi beže od kuće ili dižu ruku na sebe – takođe su razlog za traženje stručnog saveta.

Postoje i drugi, naizgled manje ozbiljni problemi, mada psiholozi smatraju da u adolescenciji **nema malih i velikih problema i da svaki treba shvatiti ozbiljno.**

U ovom periodu često srećemo i smanjen interes za učenje, zatim pojavu preteranih dijeta, opsednutost sopstvenim izgledom, zatim pojavu tzv. negativne identifikacije sa nekim pojavama ili osobama koja postaju uzor i ideal življenja i ponašanja a što je u suprotnosti sa opšte prihvaćenim normama ponašanja.

Kako još možemo pomoći sebi i svojoj deci u ovom složenom periodu razvoja mladih?

Kada se radi o učenju treba uvek imati u vidu uzrastne mogućnosti deteta a još više njegove stvarne sposobnosti i interesovanja a ne svoje ambicije i neostvarene želje. U ovom periodu posebno je važno ne kritikovati i ne omaložavati mlade i njihove postupke na šta su oni posebno osetljivi. Budući da se već pomalo osećaju odraslima, posebno ih nervira stalna kontrola, pitanja i upozorenja („Pazi", „Čuvaj se", „Obuci se" i sl.) prisluškivanje i uopšte preterano mešanje u njihov život, na šta umeju vrlo burno da reaguju i zbog čega može doći do vrlo ozbiljnih sukoba i konflikata u porodici. Strpljenje i postepeno prepuštanje mladima da sami planiraju i odlučuju o svom životu i postupcima bez obzira na moguće greške i propuste (na svojim greškama se uostalom najbolje uči) je najbolji način da se pomogne mladima da postanu ono što oni hoće i što mogu da budu i da tako lakše prebrode krize i teškoće odrastanja, jer nije baš tako lako odrasti.

Desa Kujundžić

Koji su to problemi i kada roditelji treba da se zabrinu?

To je pre svega preterano usamljivanje, odnosno preterano povlačenje i bežanje od ljudi i socijalnih kontakata. Mladi doduše imaju potrebu da se povremeno usamljuju i da maštaju, ali ako to potraje duže, tada treba potražiti uzroke takvog ponašanja. Depresivno raspoloženje je takođe normalna pojava u ovom periodu ali dugotrajna depresija je opet razlog da se potraži pomoć stručnjaka. Sukobi sa roditeljima koji idu dotle da mladi beže od kuće ili dižu ruku na sebe – takođe su razlog za traženje stručnog saveta.

Postoje i drugi, naizgled manje ozbiljni problemi, mada psiholozi smatraju da u adolescenciji nema malih i velikih problema i da svaki treba shvatiti ozbiljno.

KAKO SPRAVIT BILE KIFLICE

Iđe nam Uskrs, vrime kad posli posta opet triba nadoknadit sa sladama. Ovaj put smo se odlučili da vam ponudimo recept za pravljenje kiflica.

Male, friške, jel malko odstojane sve su ukusne, prosto se u ustima tope. Ni ji teško napravit, a nije ni skupo. Uostalom, probajte i nazdravlje vam bilo.

Zakuvat tisto od:

- **40 deka brašna,**
- **1 margarin,**
- **1 pavlaku,**
- **1 prašak za pecivo,**
- **1 vanilin šećer,**
- **malko soli,**
- **malko šećera**

Od navedeni sastojaka zakuvat tisto, a onda ga podilit na četri dila. Razvit svaki komad posebno, i da budne debljine oko polak centi. Isić komadiće na tri ćoše i filovat, al je bolje ako se fil meće u širu stranu tista, jel onda neće teć napolje.

Filovat kiflice možte s pekmezom od višanja, sa sirom, makom el orasima. Ako se filuje s orasima el makom, da bi bili mekši i imali bolji ukus triba ji poparit mlikom.

Kiflice triba peć dok malko ne porumene. Priviše ji ne triba peć, jel će bit zdravo tvrde, nako vruće triba ji oma posut s pra šećerom.

Od ovaliko materijala mož se opravit oko 30-ak kiflica. Sad, za koliko je to čeljadi dosta, nećemo vam kasti, sve zavisi koliko vole ist i kako su vam kiflice uspile.

B. P.

SVECI U FEBRUARU

Sveti Blaž biskup i mučenik slavi se 3. februara. Njega su zbog velike vire u Isusa, okovanog držali u tamnici. Narod mu je donosio svoje bolesnike, a on i je s Božijom pomoći čudesno ličio i ozdravljo. Med njima je bilo i jedno dite, kojem je zapala ribina kost u grlu i već je bilo na samrti. Sveti Blaž ga je oslobodio i izličio. Zato njega sveta crkva štuje ko pomoćnika u svakoj bolesti grla. Svetog Blaža slavimo i ako se čuvamo grija koji kroz grlo prolaze: pcovke, kletve, nepristojne riči, kojikaka ogovaranja, opijanje i dr. Na taj dan se iđe u crkvu na blagoslov grla nuz ove riči: **Po zagovoru svetog Blaža mučenika, oslobodio te Bog od bolesti grla i svakog drugog zla.**

Čista srida ove godine je 6. februara. Onda počima sveta korizma, koja nas sića da smo pra i da ćemo se opet u pra vratit. Zato triba da se zauzmemo za svoju dušu za koju je Isus Krist život svoj žrtvovo. U korizmi se posti, da se i mi spomenemo Isusove stroge posti od četrdeset dana u pustinji prija svoje smrti na križu. **U korizmi ima šest nedilja, a zovu se: čista, počista, brezimena, sridoposna, gluva, cvitna, iza koje dolazi Velika nedilja.**

Na Cvitnu nedilju se sićamo kako je Isus svečano ulazio u Jeruzalem. Dolazio je na magaretu. Silan svit se skupio da ga dočeka i pozdravi. Jedni su sterali palmine grančice a drugi su mećali svoje ogrtače, marame i maramice po putu isprid njega. Bili su veseli, jel su virovali da je došo spasitelj svita, Isus Krist. Klicali su od radosti: **Hosana, hosana!** Blagoslovljen koji dolazi u ime gospodnje.

Na Velik četvrtak se sićamo Isusove poslidnje večere koju je večero sa svoji dvanajst apostola. Posli ga je jedan od dvanajstorice, po imenu Juda, izdo Židovima i to poljupcom prodo Isusa za trideset srebrnjaka. Židovi su ga svezali i odveli na sud, di je bijo šiban, okrunjen trnovom krunom i osuđen na smrt. A onaj isti svit koji je na cvitnu nedilju viko hosana, sad su vikali: **Raspni ga, raspni ga!**

Na Velik petak je bio prikovan na križ i umro oko tri sata posli podne, po našem vrimenu. Isti dan je bio saranjen i osto u grobu tri dana. Juda kad je vidio šta je uradio, da je izdo pravednika, bacio je srebrnjake u crkvu, pa izvršijo samoubistvo. Kaka je Isusova muka i smrt bila, moglo se vidit na filmu „Pasija", koji se prikazivo u bioskopima i na televiziji, di je tušta svita zaplakalo.

Kalvarija

A. V. K.

KLIZAČKI BRZOKLIZAČKI I KOTURALJKAŠKI KLUB „SPARTAK”

KRISTINA PAP USKORO U KOREJI

Stanovnici Subotice znaju taj podatak da kod nas postoji klizalište, a dio građana uglavnom mlađe populacije ga i posićiva. Međutim, mnogi ne znaju nike pojedinosti ko što su:

Veštačko klizalište kod nas otvoreno 5. decembra 1969. godine. Samim tim osnovana je sekcija umitničkog klizanja, koja je do 1978. godine radila s hokejaškim klubom zajedno. Upravo onda dolazi do razdvajanja Hokej kluba na ledu „Spartak” i Klizačkog kluba „Spartak”, koji ko taki nastavlja samostalnu aktivnost.

Početkom 1979. god. u Klizačkom klubu Spartak osniva se i sekcija brzog klizanja na kratke staze i klub od tog datuma je registrovan ko Klizački brzolizački koturaljkaški klub Spartak jel skraćeno KBKK „Spartak” i ko taki funkcioniše i dan danas.

Eksekspanzija u brzom klizanju kod nas je počela tokom osamdeseti godina. Kako bismo vam ga što bolje približili napravili smo razgovor sa dvadesetčetvorogodišnjom Kristinom Pap, studentom Više Tehničke škule u Subotici, koja se već nikoliko godina unatrag kliže „munjevitom brzinom” i postiže lipe rezultate, kako na domaćoj tako i na inostranoj sceni. Ona će vam pridstavit ovaj sport na pravi način, njegove lipote i mane.

Kako ste otkrili brzo klizanje i kako ste ga počeli trenirat? Na televiziji sam vidila a potom se prijavila i učestvovala na Beogradskoj rollerijadi. Tamo sam se „upoznala” sa brzoklizačkim klubom iz Subotice i od tada sam član KBKK (Klizački, Brzoklizacki i Koturaljkaški Klub) „Spartak” Subotica u Sekciji brzog klizanja. Počela sam da treniram krajem juna 2002. godine. Prvo takmičenje sam imala 2003. godine u januaru, na državnom prvenstvu, gde sam osvojila drugo mesto. Odmah posle državnog imali smo takmičenje u Budimpešti gde se održavalo Svetsko juniorsko prvenstvo.

Di trenirate sad? „KBKK Spartak” i „KDE Szeged” (brzoklizački klub u Segedinu).

Koje rezultate ste do sad postigli na domaćoj i inostranoj sceni? Kod nas na Beogradskoj rollerijadi zaredom 4 puta sam osvojila 1 mesto na dugoj stazi a na kratkoj stazi dva puta 1 i dva puta 2 mesto.

Na državnom prvenstvu u 2002. godine osvojila sam II mesto a od tada zauzimam I mesto. Na međunarodnim takmičenjima koja su se održavala u Sarajevu, Zagrebu, Pečuju, Segedinu, Budimpešti imam osvojena 1., 2., 3. mesta. Isto tako nastupam na evropskim prvenstvima, Svetskim prvenstima i svetskim kupovima.

Na ta međunarodna takmičenja putujem uglavnom sama, bez tim lidera, trenera i sa minimalnim troškovima. Dok se ostali takmičari navikavaju na promenu klimatskih uslova pa putuju par dana ranije, mi, takmičari iz Srbije, stižemo u poslidnjem momentu. Za poslidnji nastup u Letoniji morala sam da platim sve troškove koji su iznosili oko 500 evra. Istina dobijam stipendiju od Sportskog saveza Srbije, ali mislim da nije pravedno da ostali tu stipendiju troše na šta žele a ja moram na vize, avionske karte, osiguranja, hotelski smeštaj...

Kristina Pap (druga sliva) na jednoj od trka

U klubu vas je troje takmičara? Da, to su još Srđan Pećerić koji je vrlo mlad, ima 8 godina i Dragan Pećerić koji ima 16 godina.

Di momentalno trenirate? Momentalno treniram u Segedinu. U Subotici nemam uslova za treninge. Nedeljno 3-4 puta treniram sa brzoklizačima Segedina.

Kako izgleda jedan trening? Zagrejavanje izvan leda, zagrejavanje na ledu. Sam trening se sastoji ili od rada na samoj tehnici klizanja odnosno poboljšanju tehnike, ili je kondicioni ili se vežba brzina.

Kristina Pap u punoj brzini

Živite u jednom mistu – trenirate na drugom…? Mogu da kažem da je jako naporno. Zbog putovanja izgubim pola dana. Treninge imamo posle podne ali ja moram da krenem već u 11 sati pre podne a vraćam se kući oko 20-21 sati uveče, zavisi na koji autobus mogu da stignem. Relacija mi je Topola – Subotica - Segedin. Zbog ovih problema odlučila sam da nađem sebi smeštaj u jednom kolegijumu u Segedinu. Isto tako moram da kažem da je to sve na moj trošak. Istina mesečnu članarinu u KBKK Spartak ne plaćam u punom iznosu, ali zato u Segedinskom moram platiti mesecno 20 eura.

Kad počinje sezona, a kad se završava? Početak novembra je početak sezone a završava se u aprilu. U Subotici počinje kad se dobije led, što u mnogome zavisi od vremenskih uslova koje u poslidnje vreme nikako nisu povoljne za ovaj sport. Uglavnom je to krajem novembra i zavrsava se krajem februara. Pokrivanjem leda ili izgradnjom nove pokrivene hale sigurno bi se i uslovi poboljšali za klizačke sportove u Subotici.

Šta radite tokom litnje pauze, jel i onda ima kaki takmičenja? Leti brzoklizaci voze rollere, ima dosta takmičenja, i kod nas i u inostranstvu. Unazad dve godine leto sam provela u Kanadi odnosno u Torontu, gde sam pomagala jednoj porodici u čuvanju dece, a u slobodno vreme, trenirala u jednom klubu. U Torontu kao i u većini gradova u Kanadi leda ima preko cele godine. Kod njih sezona počinje krajem avgusta.

Šta čovik mora posidovat da bi posto vrhunski brzoklizač? Prvenstveno treba da ima dobru tehniku, dobru fizičku kondiciju, jake noge i hrabrost. Taj neko mora da bude jako hrabar i da se ne boji brzine. Ovaj sport nije ni malo naivan, šta više, jako je opasan, povrede su uvek moguće i to vrlo teške i opasne. Oštrice klizaljki su jako oštre i prilikom pada može doći do ozbiljnih povreda. Po pravilu ovaj sport ne bi smelo da se trenira bez zaštitnih strunjača kojih u Subotici za sada nema. Treba imati jako puno upornosti i treba jako jako voleti ovaj sport, pogotovo u našoj državi, gde su uslovi za ovaj sport jako nikakvi.

Planovi za budućnost i nika naredna veća takmičenja?

Nekoliko međunarodnih takmičenja, i u martu Svetsko prvensto u Koreji. To je u bliskoj budućnosti. Za dalje ne znam. Videćemo.

L. T. S.

KAKO SU BUNJEVCE I NJEVE PROBLEME VIDILI DRUGI

VASA STAJIĆ I BUNJEVAČKO PITANJE

Ove godine navršava se 130 godina od rođenja Vase Stajića. Jedan dio svojeg života boravio je i u Subotici, di je upozno i zainteresovo se za Bunjevce. O njima je napiso ozbiljne naučno - istraživačke radove, koji će bit pridstavljeni u dva nastavka našim novinama

U plodotvornom i mnogostranom stvaralačkom opusu Vase Stajića, između ostalog, nalazi se i njegovo istraživanje u vezi sa Bunjevačkim stanovništvom Vojvodine. On je o ovoj problematici pisao u dva navrata[1]. Prvi rad, pod nazivom *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca* objavljen je u Letopisu Matice srpske za jul, avgust i septembar 1930. godine. Drugi rad, pod nazivom *Mađarizacija i preporod Bunjevaca* objavljen je u Glasniku istorijskog društva u Novom Sadu iz 1935. godine.

I jedan i drugi rad predstavljaju sadržajnu i istraživačku celinu, jer razmatraju aspekt kulturno-prosvetne i nacionalne emancipacije bunjevačkog korpusa dominanto u Bačkoj.

Vasa Stajić, najpre ukazuje na lični motiv proučavanja Bunjevaca. On je naime, 1928. godine bio imenovan za direktora gimnazije u Subotici. To je bio neposredni povod za njegovo razmatranje obrazovne politike u Subotici u proteklih nekoliko stotina godina – odnosno dokle izvorna građa dozvoljava.

S obzirom na to da je siromašno obrazovanje i kulturološko tavorenje smatrao glavnim nedostatkom stanovništva Vojvodine ali i državne i stranačke politike, Stajić se u svojim radovima trudio da pronikne u suštinu istorijskih događanja na prostoru Vojvodine istovremeno tragajući za njenim prepoznatljivim identitetom. „Svaka zemlja ima svoj peizaž, svoj štimung, svoju filozofiju, i svoj tip čoveka. Mnogo je Vojvodina ludovala, zanoseći se dinarskim tipom, uzalud. I ne bojim se ja da će ikome poći za rukom da preobrazi, da iskoreni tip čoveka koji ova oblast jedino podnosi: jače je selo i od najvećih sinova. Sinovi došljaka kojima Vojvođani nisu „po ukusu" već ti sinovi će biti, ako budu dugo ovaj hleb jeli i ovu vodu pili, pravi Vojvođani, nepristupačni za šovinizme koji su najkrvaviji na etnički ovako šarenoj teritoriji. I neće se ni u našoj državi dugo pitati ko je više patio u Albaniji, i više rođaka izgubio na Kajmakčalanu, nego: ko ume više žita da dobije po jutru, ko ume porezu da plati bez egzekucije, ko je svoju kuću, svoju opštinu srez i oblast doveo u bolji red."[2]

Druga bitna karakteristika njegovih radova je istrajan istraživački rad zasnovan na pronalaženju i korišćenju relevantnih istorijskih izvora. U vezi sa konkretnim radovim kojima se ovom prilikom bavimo, Stajić navodi svoje izvore. Samim tim on je svestan ograničenog dometa svojih istraživanja, ali je i nama čitaocima iz kasnijih vremena ostavio mogućnost procene ispisanih reči i težine izvorne građe. Na taj način njegovi radovi u vezi sa bunjevačkim pitanjem postali su nezaobilazna literatura u svakoj ozbiljnijoj istorijskoj studiji.

Konkretni istorijski izvori ovom prilikom su Gradski arhiv Subotice i Arhiv muške gimnazije u Subotici. Osim toga on je koristio bunjevačku i mađarsku štampu i značajan književni fond gradske biblioteke u Subotici[3] na čijem čelu je, u to vreme, bio Mijo Mandić. Mandić je bio lični prijatelj Vase Stajića, i kao Bunjevac koji je aktivno učestvovao u mnogobrojnim događanjima kojima se radovi bave, bio je od ogromnog ako ne i presudnog značaja za autentično svedočenje o bunjevačkoj etničkoj emancipaciji.

II

Politička situacija u Kraljevini SHS, odnosno u Vojvodini, sama po sebi, bila je dovoljno iritirajuća sa otvorenim nacionalnim, ustavnim i parlamentarnim državotvornim problemima. I sam Stajić je vrlo često komentarisao aktuelnu političku situaciju. Njegov temperament i kritičko razmišljanje bili su opredeljeni za idealistički koncept demokratskog obrasca. U tom kontekstu stranačka disciplina bila je prihvatljiva u onoj meri u kojoj je mogla da uvede osnovni red u kanalisanju dominantnih političkih mišljenja, ali je tolerisala ličnost i individualni stvaralački bunt. Upravo takav kontekst slobode nije odgovarao onovremenoj stranačkoj koncepciji koja je samostalno mišljenje doživljavala kao konfliktno frakcionaštvo i dezintegrisanje stranke. „Očekujem od stranke: da mi pomogne do položaja iz koga ću najbolje moći raditi na omladinskom i narodnom prosvećivanju... Da od mene ne zahteva solidarnost s ličnostima kojih će u stranci biti svakojakih, da meni i grupi dozvoli neutralnost u pitanjima koja su za naš prosvetilački pokret indiferentna, ili bar za sada indifirentna, dok ne shvatimo veze koje postoje između svakog pitanja i naše kulturno-socijalne stvari. Da uzme na znanje naše odvojeno grupisanje u okviru stranke, u kojoj ćemo, verovatno činiti levo krilo."[4]

Sa druge starne Bunjevačko pitanje, u kontekstu nacionalnog pitanja, u međuratnom periodu predstavlja kompleksan odnos definisanja postojanja jedne prepoznate etničke zajednice na prostoru južnoslovenskih naroda.[5]

Ono je, u suštini svog određenja, bilo uslovljeno sledećim činiocima: instrumentalizovanim državnim pristupom, smislenom formom jugoslovenske integracione ideologije, ekonomskim i ustavnim položajem Vojvodine, narastajućim hrvatskim nacionalnim pokretom i stanovištem katoličke crkve.[6]

U atmosferi političke neodređenosti i programskog lutanja, artikulisanju Vojvodine u stranačkom smislu najpre su doprineli predstavnici Bunjevačko-šokačke stranke. Među osnivačima ove stranke ističu se Blaško Rajić[7], subotički župnik i najistaknutiji javni radnik među Bunjevcima, koji je politička gledišta uveliko menjao tokom međuratnog perioda i advokat dr Mirko Ivković-Ivandekić[8].

Politička artikulacija Bunjevaca u Kraljevini SHS bila je uslovljena nasleđenim problemom mađarizacije bunjevačke populacije i različitim usmerenjem u odnosu na dnevnopolitički stranački život. Mađarizacija, u

1 – Vasa Stajić je u još jednom manjem radu razmatrao bunjevačko pitanje u nameri da ukaže na ozbiljnost problematike i na potrebu zamašnog istraživačkog rada. „To je krupno jedno pitanje koje mi ovde samo pokrećemo, bez pretenzija da ga i rešavamo." Naslov rada je *Bunjevački govor kao jezik zvaničenja u Bačkoj*, i objavljen je u Glasniku istoriskog društva u Novom Sadu, sveska 39-40, Novi Sad 1940. godine.

2 – Članak Vase Stajića u *Vojvođani o Vojvodini*, povodom desetogodišnjice oslobođenja i ujedinjenja, izdanje Udruženja Vojvođana, Novi Sad, 1928, str. 31.

3 – „Prošlost Bunjevaca proučavali smo u arhivima Subotice (Arhiv Magistrata i Arhiv Gimnazije), pročitali smo Neven 1884-1914 i prelistali mađarske novine Subotice."; V. Stajić, *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca*, Letopis Matice srpske, knjiga 325, juli-avgust-septembar 1930, Novi Sad, Štamparija Jovanović i Bogdanov, str. 161.

4 – V. Stajić, *Moj odnos prema Jugoslovenskoj Demokratskoj stranci*, pismo Milici Stajić, ROMS, M-12619.

5 – Bliže o tome vidi: S. Marković, *Prilog proučavanju bunjevačkog pitanja u kontekstu političkih prilika u Vojvodini u periodu od 1929-1941. godine*, Zbornik radova, *O Bunjevcima*, Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine, Srpska akademija nauka i umetnosti, Novi Sad, 2007, str. 89-109.

6 – Kao najveći nedostatak svojih radova Stajić upravo konstatuje nedovoljno istraženu ulogu katoličke crkve među Bunjevcima. „Najveća praznina ovoga članka neka je već ovde zabeležena: uloga katoličke crkve u mađarizovanju i preporodu Bunjevaca. Tu temu treba da obradi Bunjevac, katolik."; V. Stajić, *Mađarizacija i preporod Bunjevaca*, Glasnik istorijskog društva u Novom Sadu, sveska 20, Novi Sad, Štampa Srpska manastirska štamparija, Sremski Karlovci, 1935, str. 50.

7 – ,,...Pod tuđinskom vlasti mnogo se zalagao da održi nacionalnu svest svojih bunjevačko-šokačkih parohijana i da ih održi u borbi protiv nasilne mađarizacije. Pri raspadu Austrougarske monarhije igrao je vidnu ulogu u revolucionarnom narodnom odboru u Subotici; dočekao je i pozdravio u ime Bunjevaca oslobodilačku vojsku; bio je poslanik i glavni govornik Bunjevaca na Velikoj narodnoj skupštini koja je 25. novembra 1918. u Novom Sadu izrekla prisajedinjenje Vojvodine Srbiji; bio je član Narodnog saveta za Vojvodinu 1919. godine i narodni poslanik u Privremenom narodnom predstavništvu i Ustavotvornoj narodnoj skupštini i ekpert na Mirovnoj konferenciji...bio je jedan od osnivača i prvaka nekadanje Bunjevačko-šokačke župske stranke u Subotici, ali se 1929. godine povukao iz političkog života. (Ova poslednja konstatacija ne odgovara istini, šta više kroz angažman u rimokatoličkim verskim organizacijama i kao urednik 'Subotičkih novina', nakon 1929. godine imao je vidnog uticaja na kroatizaciju ove populacije – primedba S.M.); M. Triva, *Biografije – Blaško Rajić*, Rukopisno odeljenje Matice srpske; M -14656.

8 – „Vidnu je ulogu igrao u danima Oslobođenja; bio je član Narodnog veća koje je u Subotici pripremilo doček oslobodilačke srpske vojske; kao delegat subotičkog bunjevačkog stanovništva bio je član Velike narodne skupštine koja je 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu izrekla ocepljenje Vojvodine od Ugarske i prisajedinjenje svih krajeva Srbiji. U političkom životu se isticao kao osnivač i predsednik nekadašnje Bunjevačko-šokačke stranke; zatim je bio istaknuti član Hrvatske seljačke stranke, a 1931. godine je izabran za narodnog poslanika kao kandidat Jugoslovenske nacionalne stranke."; M.Triva, Biografije – *dr Mirko Ivković-Ivandekić*...

kumulativnoj atmosferi, pred početak Prvog svetskog rata, a što na šta ukazuje i Vasa Stajić, je poprimila takve razmere da je sputavala etnički identitet i u elementarnom kulturnom određenju. „Molbom se od Mađara ni bukvar nije mogao dobiti. Pravda se mogla zadovoljiti samo pomeranjem granice."[9]

Pod vidnim uticajem novih asimilativnih, ali i afirmativnih centara moći, među Bunjevcima su se pojavila određenja razmimoilaženja koja su neminovno uslovila različita svrstavanja.

III

Aktuelna situacija, u kojoj je dominirala parlamentarna kriza uslovljena narastanjem nacionalnih antagonizama i kriza jugoslovenskog državnog opredeljenja, podstakli su Stajića na istraživački rad. „Nije nesreća što se Bunjevci hrvatizuju, nego što hrvatstvo danas znači mnogo mržnje na srpsko...U vreme hrvatskog orijentiranja „Nevena", on stalno dovikuje svojim čitaocima: 'Bunjevci i Šokci, čitajte hrvatske i srpske knjige!'"[10]

Kod tadašnje intelektualne elite afirmišu se dva aspekta posmatranja bunjevačkog problema. Jedan je naučni, a drugi je politikantsko – artikulativni i ideološko – svrsishodni.

Istorijski pogled na identitet Bunjevaca bio je vidno opterećen politikantskim angažmanom i polemičkim istupima i uslovljavao je svrstavanje ovog stanovništva uz određenu političku opciju. Tridesetih godina vodio se polemički prepis između Dušana J. Popovića sa delom *„O Bunjevcima"* štampan u Sremskim Karlovcima 1930. godine i Petra Pekića sa delom *„Povjest Hrvata u Vojvodini od najstarijih vremena do 1929. godine"*, koje je izdato uz podršku Matice hrvatske. Dušan J. Popović nije prihvatio Pekićevu konstataciju da su „Bunjevci i Šokci došli iz kolevke hrvatske države i pošto govore ikavski, oni su Hrvati i tako su se uvek osećali" i to do te mere „da nije potrebno dokazivati".[11]

Popović je zastupao stanovište jugoslovenske proveniencije Bunjevaca. „Nama mislimo, bilo bi nemoguće odrediti, šta je specifično srpsko, a šta je specifično hrvatsko kod Bunjevaca trebalo bi ispitavati u kojoj su meri zastupljena ova dva elementa... G. Pekić misli, da su Bunjevci došli iz kolevke hrvatske države. Bunjevci su u stvari došli sa jednog područja, koje nije politički pripadalo ni srpskoj ni hrvatskoj državi, bar ne na neko duže vreme."[12]

Ako zapravo pogledamo stanovišta ove polemike ona su određena svojim izvornim centrima. Jedan je Matica hrvatska koja Bunjevačku etničku zajednicu prepoznaje u kontekstu istorije hrvatskog naroda. Drugom stanovištu ishodište predstavlja režimska politika kralja Aleksandra i ideja integralnog jugoslovenstva. „Po našem mišljenju oni (Bunjevci) su Jugosloveni, sasvim je svejedno da li će se osećati bliže Hrvatima ili Srbima, ali pre svega treba da budu Jugosloveni, politički i nacionalni, lokalnim imenima svakako danas nema mesta."[13]

Kritički stav prema jednom i drugom stanovištu, a koji se zasniva na izuzetnom poznavanju problematike i koji nije mogao biti instrumentalizovan baš iz razloga istraživačkog suočeljavanja sa težinom materije, imao je Vasa Stajić. „Rezultate dvogodišnjih naših studija ispisali smo ovde u obliku članka napisana povodom jedne nesolidno rađene knjige. Jer mislimo da g. dr Dušan Popović nije i dokazao da knjiga g. Pekića „nema gotovo nikakve veze sa naukom", jer se on obazreo skoro samo na hrvatsku tendenciju ove Povijesti pobijajući je „materijalom koji nam pruža sama knjiga g. Pekića". Zbog toga na primer on dozvoljava da su godine 1868. starešine i predstavnici Bunjevaca držali u Subotici „vijeće" na kom rešavaju o imenu pod kojim će istupiti, dok je to g. Pekić prosto izmislio."[14]

Vasa Stajić

Istraživanja koja je sproveo dovela su do zaključka da je mađarizacija Bunjevaca bila jedan složen proces koji je u atmosferi prosvetiteljstva 18. veka i liberalnog nacionalnog romantizma 19. veka često podrazumevao ne nasilnu već afirmativnu identifikaciju pojedinca. „Mađarizovanje u najmanje slučajeva znači nasilje. U većini slučajeva ono je kao neki prirodni zakon. Dolaze u dodir dve etničke mase, od kojih jedna ima u velikoj meri onoga što se zove nacionalni ponos, a druga nema toga gotovo nimalo... Nije, dakle, mađarizacija, počela naredbama ni nasiljem. Društveni pritisak je tu daleko važniji činilac."[15]

Ovaj proces u Subotici bio je potreba državne politike s obzirom na to da je slovensko stanovništvo bilo izrazito brojnije. 1778. godine, na osnovu podataka Ivanjija, Subotica je imala 20.147 stanovnika, od kojih je Bunjevaca i Srba bilo 17.043 ili oko 85%.

Otpor etatističko-kulturološkoj asimilaciji mogla je da pruži bunjevačka inteligencija koja je u to vreme i počela da se stvara. Ona je bila inspirisana Ilirskim pokretom, srpskom državom i istorijom, određenim značajnim ličnostima kao što je Dositej Obradović, slovenskom idejom, otkrićem sopstvenog identiteta i konfesionalnom pripadnošću. Ovo je bio zapravo trenutak prosvetiteljskog zanosa među Bunjevcima.

Najistaknutiji pregaoci tada su bili: Ivan Antunović, pop Pajo Kujundžić, Laza Mamužić i Mijo Mandić. Početak artikulacije nacionalnog identiteta bila je vezana za pokretanje lista *Neven* – odnosno za rad Ivana Antunovića. Prvobitni njen oblik bio je oprezan i pomirljiv, ali kompromisno otvoren uz uvažavanje mađarske državne nacionalne pripadnosti. Antunović je tada pisao: „Mi nećemo da budemo Rusi, Srbi, Hrvati. Mi ostajemo Ugri, virni do skončanja našeg života u Ugarskoj... pa ćemo ponosno kazati da smo u državi Ugri, a u našem zavičaju uvek Bunjevci."[16]

Vremenom kritike su učestalije i osetno nacionalno obojenije. Između ostalog, u njima se ukazuje na katastrofičnost procesa odnarođivanja i gubljenja etničkog identiteta. „Mađari ocrnjivaju, gade i klevetaju na onog ko smi bunjevački govoriti; napadaju, proganjaju, društvenim putem nastoje umorit onog ko smije Bunjevca branit."[17]

Probuđena bunjevačka svest nailazila je na usredsređenu reakciju mađarske štampe. Vasa Stajić nam ukazuje na pisanje *Szabadkai Hirlapa* iz 1892. godine u kojem on osuđuju buđenje nacionalne ideje među Bunjevcima. „Pored tifusa, difteritisa, šarlaha i drugih zaraznih bolesti, počinje u našem gradu da se širi nova vrsta, od navedenih ne manje opasna zaraza koja svoje žrtve pobire većinom među članovima vladine stranke. Ime je nove bolesti „bunjevačka inteligencija'".[18]

Sa druge strane rađanje nacionalne svesti Bunjevaca je pozdravio nacionalni pokret Srba u AU monarhiji kroz tekstove u *Zastavi*. Ova podrška najpre nije nailazila na razumevanje Bunjevaca upravo iz razloga da se spreči bilo kakav povod vlastima za radikalnije mere i istovremeno otvori put za određene ustupke. Tako Vasa Stajić piše: „Boza Šarčević, „otac bunjevačkog pokreta", u čijem srcu i pameti se rodila zamisao bunjevačkog udruženja, možda je najbolje karakterisan kratkom onom rečenicom Nevena (1900. str. 15): „On se za bunjevštinu mađarski borio."[19]

Ova distanca u odnosu na glasilo srpske nacionalne ideje nije značila i nesaradnju sa srpskim intelektualcima. Naprotiv, u ovo vreme pominje se više Srba koji su svojim radom ostavili upečatljiv trag u razvoju bunjevačke pismenosti. Među njima najistaknutiji su: Boško Vujić, Dušan Petrović i Mladen Karanović. Za ovog poslednjeg, Danica 1898. godine, između ostalog, piše „naš vrli rodoljub, bio je to momak koji je ustao da pred Germancem pokaže da je Subotica bunjevački i srpski grad."[20]

Prilikom prikaza saradnje sa Srbima, Stajić ukazuje na problem savremene instrumentalizacije i moguće zloupotrebe nacionalnih ideja, a sve kroz kritiku Pekićevih konstatacija o tadašnjoj kroatizaciji Bunjevaca. Ova retorika, po Stajiću, nije bila utemeljena i zanemarivala je konstelaciju vremena u kojem su se ideje pojavljivale. „Ako danas Bunjevac postane Hrvat, nije time zbacio sa sebe obaveze koje su na sebe primili jučeranji Bunjevci."[21]

Saša Marković, Novi Sad

(nastavak u sledećem broju)

9 – Vasa Stajić, *Mađarizacija i preporod Bunjevaca*, Glasnik istorijskog društva, Sremski Karlovci, 1935, str. 93.
10 – V. Stajić, *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca*,....str. 201.
11 – D. J. Popović, *O Bunjevcima*, Sremski Karlovci, 1930, str. 4.
12 – Isto, str. 8.
13 – Isto
14 – V. Stajić, *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca*, Letopis Matice srpske, knjiga 325, Novi Sad, 1930. str. 208.
15 – V. Stajić, *Mađarizacija i demađarizacija Bunjevaca*..., str. 163.
16 – V. Stajić, *Mađarizacija*...str. 171
17 – *Neven*, 1895, str. 153, citirano prema V. Stajić, *Mađarizacija*...
18 – Citirano prema V. Stajić, *Mađarizacija*...
19 – Isto, str. 172.
20 – *Danica*, 1898. godine.
21 – V. Stajić, *Mađarizacija*...str. 189.

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

ŠEĆERNA RIPA – PROFITABILNA KULTURA

Vađenje šećerne ripe

Uzgaja se na zemljištima di je oranični sloj dubok i rastresit sa dobrom strukturom i zadovoljavajućom plodnosti. U ova zemljišta koren lako prodire u dubinu, optimalno se razvija, što je priduslov za visoke prinose.

Uspišnost u proizvodnji zavisi od količine padavina. Šećerna ripa za prinos od 5 do 6 vagona po hektaru potroši oko 450 litara vode po kvadratnom metru. Tokom vegetacije vrlo je bitan raspored padavina. Tako u julu i avgustu potribe za vodom se kreću izmed 60 i 70 procenata od ukupno potribni količina za proizvodnju.

Plodored, obrada zemljišta i pridsitvena priprema

Za visoku proizvodnju kod šećerne ripe važi pravilo da se na istom mistu mož sijat svake pete godine. Ko vrlo dobri pridusivi smatraje se ozime strnjine, soja i grašak, a ko dobri krumpir, trave i leguminoze. Ko pridusiv šećerna ripa je dobra za većinu ratarski kultura. Ko velik potrošač vode, u slučaju suše, kod narednog usiva dolazi do podbačaja u prinosu.

Šećerna ripa zaktiva intenzivnu obradu zemljišta, čime se obezbiđiva povećan kapacitet za vodu, vazduv i đubrivo. Uobičajeno je da se obrada zemljišta obavlja ugarenjom strnjike na 12 do 15 centi, zatim oranje na dubinu od 20 do 25 centi i konačno dubokim oranjom od 30 do 40 centi nuz đubrenje organskim i mineralnim đubrivom.

Pridsitvena priprema zemljišta se obavlja sitvospremačem. Prva, ako mož, još u februaru, a druga neposridno prid sitvu, da bi se stabilizovalo zemljište i uništili korovi. Važno je da se formira rastresit površinski sloj dubine 5 do 6 centi, da bi se moglo položit sime na dubinu 2 do 3 centi.

Đubrenje šećerne ripe

Visok prinos šećerne ripe mož se ostvarit nuz priminu kompleksa agrotehnički mira i odgovarajućeg đubrenja. Ositljiva je

Usiv šećerne ripe – list pokrio zemljište

na unete količine đubriva, pa se griške u količini i vrimenu unošenja odražavaje na količinu i kvalitet korena. Đubrenje se vrši organskim i mineralnim đubrivima. Đubrenje stajnjakom je od zdravo velikog značaja, jel pored ranjivi materija obezbeđivaje povoljne mikrobiološke osobine zemljišta. Poboljšava vodno – vazdušni režim i struktura, te olakšava prodiranje korena u dublje slojove zemljišta. Unosi se pri osnovnoj obradi oko 2 do 2,5 vagona po hektaru od čega se iskoristi oko 30 kila azota, 20 kila fosfora i 80 kila kalijuma po hektaru. Mineralizacijom stajnjaka pod uticajom zemljišni bakterija oslobađaje se hranljivi elementi, ulaze u zemljišni rastvor odkaleg i koristi korenov sistem biljaka. Pored stajnjaka triba, pri osnovnoj obradi, unet i mineralno đubrivo čija se količina utvrđiva na bazi AUF i A1 metode. Đubrenje triba sprovest za svaki hibrid i svaku parcelu. Jedino se izbalansiranom izranom ostvariva stabilan prinos.

Potribe u azotu se utvrđivaje na bazi N-min metode čime se utvrđiva sadržaj nitratnog azota u zemljištu. Prema planiranom prinosu, sadržaja istog u zemljištu i potribe biljaka u azotu, dodaje se azot priko đubriva u globalu oko 100 kila po hektaru. U jesen, pri osnovnoj obradi, dvi trećine, u proliće, pridsitveno, jedna trećina. Zavisno od sadržaja fosfora i kalijuma u zemljištu obavlja se đubrenje kompleksnim đubrivom.

Ukoliko je sadržaj fosfora i kalijuma nizak – 15 miligrama u 100 grama zemljišta, đubrenjom triba unet one količine raniva koje se sa prinosom iznose.

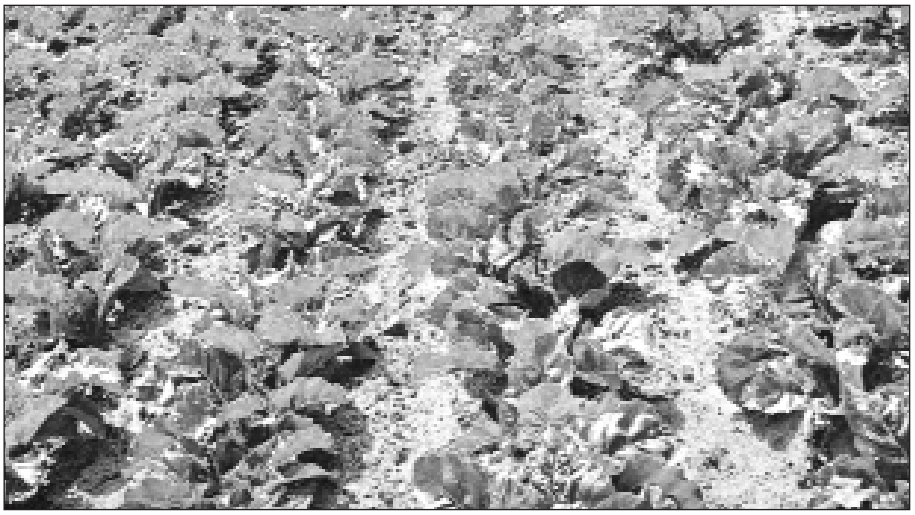
Ukoliko je sadržaj fosfora i kalijuma 15 do 25 miligrama u 100 grama zemljišta, đubrivom se unosi 50 procenata hraniva od onog što se prinosom iznosi.

Ukoliko je sadržaj fosfora i kalijuma u zemljištu 25 do 40 miligrama u 100 grama zemljišta, đubrivom se unosi 30 procenata raniva od iznetog prinosom. Parcele koje imaje priko 40 miligrama fosfora i kalijuma u 100 grama zemljišta ne triba đubrit sa fosfornim i kalijumovim đubrivom.

Sa prinosom 5 do 6 vagona korena po hektaru, šećerna ripa iznosi oko 180 kila azota, 50 kila fosfora i 250 kila kalijuma. Za đubrenje se koriste NPK đubriva sa naglašenim kalijumom 8:16:24, 10:10:30 i druga. Poželjno je da se kalijumovo đubrivo nalazi u obliku kalijumovog sulfata. U globalu potribno je unet, pri osnovnoj obradi oko 600 kila NPK đubriva navedeni formulacija i oko 200 kila uree po hektaru.

Izbor sorti i sitva

Na osnovu mnogobrojni ogleda potvrđeno je da se pri izboru sorti prija svega mora vodit računa o otpornosti na rizomaniju i cerkosporu. Sije se „lara", otporna sorta na rizomaniju i cerkosporu, a tolerantna je prema korenovoj vaši.

Usiv šećerne ripe

„Sara" kombinuje dva tipa otpornosti prema rizomaniji i s visokom tolerantnosti prema cerkospori.

„Drena" daje ciguran prinos i dobar kvalitet korena, a priporučiva se za sridnje i kasne rokove vađenja. Sije se kad se želi obezbidit ciguran prinos i kvalitet korena, a samim tim i profit u proizvodnji šećerne ripe.

„Darija" spada u grupu izrazito prinosni sorti šećerne ripe. Otporna je prema rizomaniji, a priporučiva se za kasne rokove vađenja. Postoje i druge sorte koje daju zadovoljavajuć prinos i digestiju.

Dobro obavljena sitva šećerne ripe imaće uticaj na konačan sklop biljaka i klijavost simena koja mora biti priko 85 procenata. Prema tom, ako se posije 120.000 simenki, sklop mora bit 100.000 biljaka po hektaru. Sitva se obavlja na rastojanju redova 50 centi, a sime u redu 14 do 16 centi.

Niga usiva

U cilju razbijanja pokorice i mogućnosti snadbivanja korena kiseonikom, ko i uništavanje korova, triba izvršit dva kultiviranja. Kultiviranje obavit čim visina ripe omogućava rad brez zatrpavanja biljaka. U većini slučajova izostaju potribne količine padavina, pa je u cilju obezbiđivanja visokog prinosa potribno izvršit dva do tri navodnjavanja sa 30 do 40 litara vode po kvadratnom metru.

Suzbijanje štetočina

Najozbiljnija štetočina ripe je ripina pipa. Odrasli insekti izgrizaju nejaku stabljiku i kotiledone biljke. Suzbija se kopanjom kanala oko stari ripišta i zaprašivanjom s „galitionom P-5" ili „posseom P-1,5". Kad temperatura priđe 20 stepeni Celzijusove skale, pipa leti, pa je potribno dežurstvo na parceli i po potribi izvršit tretiranje sa „lebaycidom", „tiodanom", „fenitrotionom", „talstarom" i sličnim preparatima. Šećernu ripu napadaje i kuruzna pipa, crna ripina pipa, buvač, ripičin sjajnik i druge štetočine, a uništavaje se navedenim preparatima. Naročit problem je ripina korenova vaš, koja oštećava koren tako što isisava sokove na korenovim dlačicama. Napada ripu u svim fazama rasta i razvoja, a napad se manifestuje u vidu manjeg jel većeg broja oaza na parceli. Pri jakom napadu oaze mogu zavatit cilu parcelu, što dovodi do ozbiljnog smanjenja prinosa. Suzbija se unošenjom insekticida „countera", „forcea" i drugi u vrime sitve. Žičari također mogu uništit mlade biljke, pa se na parcelama javljaje ćelava mista. Suzbijaje se preparatom „force" unošenjom u zemljište zajedno sa sitvom, oko 7 do 8 kila po hektaru.

Suzbijanje bolesti

Najštetnije oboljenje šećerne ripe je pigavost lista. Javlja se svake godine, a intenzitet napada zavisi od vrimenski prilika tokom vegetacije i otpornosti sorti. Simptomi bolesti se ispoljavaje u vidu sivi piga koje se proširivaje i mogu zavatit i uništit cilu lisnu masu. Temperatura iznad 25 stepeni Celzijusove sklae, česte padavine i rosa pridznak su cigurnog napada gljivica, izazivača pigavosti lista. Suzbija se preparatima „alto-combi", „dakoflo", „impact" i drugim.

Suzbijanje korova

Korovi kod šećerne ripe najuspišnije se suzbijaje „Betanalom - ekstra", jednokratnom primenom 3,5 litre po hektaru, kad su korovi u fazi 2 do 6 lista jel u split aplikaciji 1+1+1 litra po hektaru kad su korovi u fazi kotiledona. Postoje i druge kombinacije herbicida „Goltix" + „Betanal AN-11" i druge.

Divlji sirak i uskolisni korovi se suzbijaje preparatima „Focus ultra", „Pantera" i drugi.

Ukoliko se primine adekvatne agrotehničke mire, đubrenje i zaštita, mož se ostvarit prinos priko 7 vagona po hektaru što je profitabilna proizvodnja.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

ČUVARI TRADICIJE

Od 12. – 27.januara u malom holandskom gradiću Wijk aan Zee okupila se svitska šahovska elita. Megdan su podilili bivši i sadašnji svitski prvaci i mladi pretedenti na tu titulu. Svako je želio da baš na ovakom tradicionalnom super turniru, jednom od najjači ikad odigrani, XX kategorije, pruži maksimum i da osvoji pobidnički trofej. Posli velike i neizvesne borbe prvi u cilj je ušo Aronian Levon, mladi velemajstor iz Jermenije, sa 8 poena iz trinajst partija. Cio turnir je igrao brez veći oscilacija i savim zasluženo pobidio. Sa ovom pobidom je samo potvrdio svoju klasu i prošlogodišnji uspih, kad je sa Topalovim i Radjabovim podilio prvo misto, a u ukupnom poredku bio drugi. Drugo misto, s istim brojom poena osvojio je Carlsen Magnus iz Norveške inače, najmlađi učesnik na turniru. Koliko iz godine u godinu napriduje, pokaziva i činjenica da je lanjske godine na ovom turniru podilio poslidnje četrnajsto misto, Tvrdnje mnogi stručnjaka da će u skorijoj budućnosti bii i svitski prvak dokaziva svojom igrom i rezultatima iz dana u dan. Treće misto je osvojio Anand Viswantana iz Indije s 7,5 poena, i opravdo ulogu jednog od favorita. Podsitimo se da je Anand višestruki pobidnik ovi turnira i protivnik Kramnika u meču za apsolutnog prvaka svita. Najveće neprijatno iznenađenje su bili sadašnji prvak svita Vladimir Kramnik i bivši prvak Veselin Topalov, jedini favorit ovog turnira. Kramnik je osvojio skromni pedest posto, el tačnije 6,5 poena, što pridstavlja negativno iznenađenje. Topalov je imo svega 6 poena i s obzirom da je lanjski pobidnik ovog turnira, malo je ko mogo pridvidit ovaki njegov rezultat. Rezultati ostali učesnika ne pridstavljaje posebna iznenađenja, jel se radi o izjednačenim protivnicima i nijanse su odlučivale. Da je mali holandski gradićak najveće „šahovsko selo" u Evropi i svitu dokazivaje i druge šahovske manifestacije koje se istovrimeno održavaje, a to su „B" I „C" velemajstorski turniri, di se pruža šansa svim mladim i najznačajnijim holandskim šahistima.

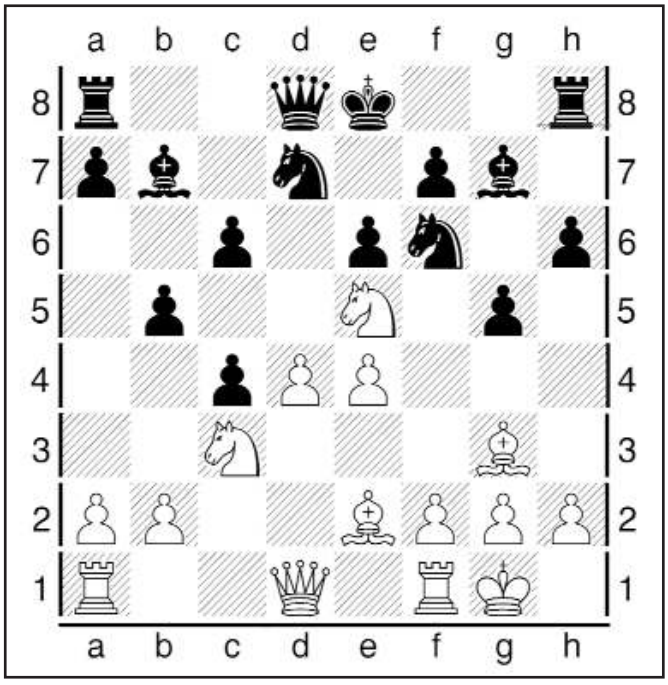
A tu je i dvokružni turnir četri veterana, koji su u svojim mlađim danima bili pobidnici ovog turnira. Posebno je značajno istaknit na turniru veterana pobidu našeg kadgodašnjeg najboljeg velemajstora Ljubojevića, koji ritko nastupa, isprid Timana, Korčnoja i Portiša. Pobidnik „B" turnira je slovački velemajstor Movsesian, koji će naredne godine bit učesnik „A" odnosno super turnira. Na „C" turniru pobidio je italijanski velemajstor Caruana i za slideću godinu izborio učešće na „B" turniru. Sva tri velemajstorska turnira su tradicionalna i igraje se sa 14. učesnika.Do sad sam imo običaj da vam prikažem partiju pobidnika međutim, sad ću napravit izuzetak i prikazat partiju izmed ljuti rivala sadašnjeg i bivšeg svitskog prvaka Kramnika i Topalova.

Topalov,V - ***Kramnik*****,V**

Corus A Wijk aan Zee NED (9), 22.01.2008

Iako je Topalov postigo tušta slabiji rezultat nego prošle godine, kad je podilio prvo misto, on nije toliko nezadovoljan, jel je u velikom stilu savlado svojeg velikog konkurenta Vladimira Kramnika. Mnogi su sa nestrpljenjom čekali partiju izmed. Topalova i Kramnika, je se zna da se njh dvojica „ne podnose" nakon meča u kom je Kramnik pobidio. Tokom tog meča obadvojici su „radili živci" i u jednom momentu pri vođstvu Kramnika, Topalov ga je optužio da se čestim odlascima u toalet služio kompjuterom?! Iako je prošlo dvi godine od meča, skoro da se više i ne pripovida o tom, a i ne zna se šta je istina! ***1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 Sf6 4.Sc3 e6 5. Lg5 h6 6.Lh4*** *Ovo je jedna od najpopularniji i najoštriji varijanti u Slovenci, di bili u ranoj fazi žrtvuje pešaka za inicijativu.Već se na startu vidi velika želja Topalova da dobije partiju.* ***6…dxc4 7.e4 g5 8.Lg3 b5*** **9.Le2 Lb7 10.0–0 Sbd7 11.Se5 Lg7** Diagram

Posli niza razvojni i logični poteza slidi nov potez i veliko iznenađenje za crnog! ***12.Sxf7!*** *Nakon partije Topalov je izjavio da je ovaj potez imo izanaliziran i da je već duze vrime čeko da mu neko „upadne" u varijantu. Na njegovu sriću to je bio baš Kramnik!* ***12…Kxf7 13.e5 Sd5 14.Se4 Ke7 15.Sd6 Db6 16.Lg4*** *Bili je sa žrtvom skakača oslabio crnog kralja, tačku e6 i sve figure mu stoje odlično. Sa svim tim plusovima u poziciji mož računat na punu kompenzaciju za figuru.* ***16…Taf8 17.Dc2*** *priti vrlo neugodno Dg6.* ***17…Dxd4*** *Ovo je prva i poslidnja griška koju je crni napravio u partiji. Posli nje više nije bilo spasa. [Jedini potez bio je 17...Thg8 i na 18.Dg6 Sc7 s nejasnom pozicijom.]* ***18.Dg6 Dxg4 19.Dxg7+ Kd8 20.Sxb7+ Kc8 21.a4!*** *Topalov mora i dalje igrat agresivno, kako mu se inicijativa ne bi istopila.* ***21…b4*** *[Nema opasnosti za bilu damu posli 21...Tfg8 jer posli 22.Df7 Tf8 23.Sd6+ Kc7 24.Dg6 izlazi dama na cigurno...]* ***22.Tac1*** *pretnja je Tc4.* ***22…c3 23.bxc3 b3*** *Jedina odbrana.Crni ne smi otvorit b liniju. [23...bxc3 gubi zbog 24.Tb1 sa neodbranjivom pritnjom Sd6 uz Tb7.]* ***24.c4 Tfg8 25.Sd6+ Kc7 26.Df7 Tf8 27.cxd5!*** *Odlična poziciona žrtva dame posli koje se raspada pozicija crnog.* ***27…Txf7 28.Txc6+ Kb8 29.Sxf7 Te8 30.Sd6 Th8 31.Tc4 De2 32.dxe6 Sb6 33.Tb4 Ka8*** *Od žrtve dame sve je išlo forsirano.Bili je ostvario odlučujuću pridnost i ostaje mu samo da je pricizno realizuje.* ***34.e7 Sd5 35.Txb3 Sxe7 36.Tfb1 Sd5 37.h3 h5 38.Sf7 Tc8 39.e6*** *Bili kombinuje guranje pešaka u damu sa pritnjama matom na b8.* ***39…a6 40.Sxg5 h4 41.Ld6 Tg8 42.T3b2 Dd3 43.e7 Sf6 44.Le5 Sd7 45.Se6*** *I crni se prido jel priti Sc7 uz Tb7 sa matom* ***1–0.***

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za MART

OVAN: Dinamika događaja na poslovnoj sceni zahtivaće dobru procinu i ubrzanu akciju, a pozitivan trend šta će vas pratit doniće niz novi poslovno-finansijski prilika, al brez dobro provireni informacija nećete moć očekivat velike rezultate. U odnosu sa voljenom osobom tušta stvari vidićete drugčijim očima, šta će dilovat podsticajno na zajednički život.

BIK: Dilovaćete kategorično u novim situacijama na poslovnoj sceni i postavljat stroge zahtive prid svoje saradnike. Ipak, strategija koju ćete sprovodit doniće pozitivne rezultate, posebno u financijskom smislu. U ljubavnom životu pokušaćete ostvarit porodičnu sriću i poboljšat ljubavnu komunikaciju. Mlađima pridstoji neobična ljubavna romansa.

BLIZANCI: Nalazite se u kreativnoj fazi i pozitivnom trendu, šta donosi nove mogućnosti el sjajnu priliku za ubrzanim napridovanjom. Nuz dovoljno energije i ozbiljnu namiru da svoj materijalni status unapridite, važno će bit da poslovima pridete selektivno. Imaćete želju za koketiranjom, šta mož ugrozit vaš dobar odnos sa stalnim partnerom.

RAK: Stalo vam je do poboljšanja svojeg poslovnog položaja i materijalnog statusa, a kako imate sjajne vizije i dovoljno pozitivne energije nove događaje na poslovnoj sceni nećete pripuštat slučaju, pa vas krajom miseca očekiva prilika za poboljšanje financija. Ako ste u ljubavi necigurni, sačekajte da se vaše ljubavne želje i potribe iskristališu.

LAV: Novi događaji na poslovnoj sceni, šta će vas zadesit s početka miseca, zahtivaće vištinu u prilagođavanju i mudre postupke. Višto ćete iskoristit svoje sposobnosti i različite poslovne formule i rišit važne poslovno – financijske interese. Povrimeno ćete dilovat zabrinuto čerez različiti nesporazuma u ljubavnom životu, svaki problem nuz dobru volju ima dobro rišenje.

DIVICA: Ponikad različiti događaji na poslovnoj sceni i odnos sa saradnicima mogu dilovat zamorno, al brez obzira na različite faze uspona i padova, na kraju miseca bićete zadovoljni svojim poslovnim bilansom i poštovanjom šta ćete uživat u krugu saradnika. Emotivnu sriću nalazićete na različitim mistima, al ćete bit najzadovoljniji kad ste sami sa voljenom osobom.

VAGA: Aktivno ćete učestvovat u novim događajima na poslovnoj sceni i nalazit se u društvu uspišni ljudi, šta će vas podsticat na kreativno izražavanje. Mudro ćete pripravljat novu poslovnu strategiju, al u želji za uspihom moraćete prikoračit svoje dosadašnje standarde. Ako se nalazite u bračnoj vezi očekiva vas srića nuz voljenu osobu.

ŠKORPIJA: Novi događaji na poslovnoj sceni zahtivaje od vas dobru vištinu i primenu različiti uloga. Dilovaćete ambiciozno i pokušavat ostvarit vodeću ulogu med saradnicima, a da biste do nje i došli biće vam potribna čija podrška, šta ćete i ostvarit krajom miseca. Najlipče zadovoljstvo vas očekiva u ljubavnom životu el u odnosu sa bliskom osobom.

STRILAC: Stalo vam je da se prilagodite na nove poslovne uslove i da ostavite dobar utisak na saradnike, šta su sumnjali u vaše znanje el poslovne sposobnosti zafaljujuć vašim griškama. Nuz prikladni stil i upornost možte ostvarit svoje ciljove na zadovoljavajuć način. Na ljubavnom planu tribate iskristalisat svoja osićanja i rišit zablude prema jednoj osobi.

JARAC: Nalazite se u kreativnoj fazi, imate sjajne ideje i priliku da dokažete svoje poslovne sposobnosti. Uslovi u kojima se nalazite diluju prominljivo, al ako se dobro organizujete ni to vas neće spričit da ostvarite pozitivne rezultate. Nemate razloga da sakrivate svoja osićanja i potribe, a naročito ne od voljene osobe, a otvaranjom prid njom lakše ćete rišit svoje nedoumice.

VODOLIJA: Aktivno ćete učestvovat u novim događajima na poslovnoj sceni, al nećete se moć pomirit sa nikim ograničenjima šta nameće vaša okolina, nego ćete tražit efikasniji način izražavanja, kako biste unapridili svoju poslovnu poziciju, čerez čega će vam tribat tim pouzdani saradnika. U ovom perijodu vaša emotivna interesovanja nisu trajnog karaktera.

RIBE: Pridstoji vam aktivna uloga u poslovnom životu i niz dobri prilika, na koje tribate odgovorit u skladu sa visokim profesionalnim manirima, jel će vam okolina nametnit nove poslovno – financijske obaveze. Brez obzira koliko ste cigurni u sebe potražite savit od ozbiljni osoba. Priželjkivaćete više emotivne pažnje da ositite pravi ljubavni zanos šta je ipak moguć.

Dragan Tovarišić

U K R Š T E N E R I Č I

VODORAVNO: 1. Nesmiren; 8. Stanovnici grada u Nemačkoj; 9. Misto na rici Krki; 10. Koji osobina; 11. Dva ista slova; 12. Aksijalno; 14. Fudbalski klub iz Bačke Topole; 16. Auto-oznaka za Nevadu; **17. Glumica sa slike**; 24. Izvršit oviru; 25. Raniji tip Sitroenovog automobila; 26. 1. i 4. samoglasnik; 28. Dio Vojvodine; 29. Alaun; 31. Crkveno prokletstvo; 32. Novčana obaveza;

USPRAVNO: 1. Neusklađenost; 2. Proširit se; 3. Fudbalski sudija, Markus; 4. Šta je posuto injem; 5. Veseli; 6. Ime glumice Žirardo; 7. Naša glumica, Jelena; 13. Sestrine ćeri; 15. Otvoreno ognjište; 17. Akcija; 18. Muško ime; 19. Rusko žensko ime; 20. Ranija nemačka klizačica, Kristine; 21. Zakovice, nitne; 22. Konj u narodnoj pismi; 23. Virovanje; 27. Dio ribarskog oruđa; 29. Jedan pridlog; 30. Hemijska oznaka za Americijum.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: Perović, utovari, mak, Ra, an, Sand, vagar, oranica, SRIĆAN BOŽIĆ, I, NOVA GODINA, BN, imenovani, boa, gatalina, Linc.

PISMA ČITALACA

Šta drugo mož bit bolji sud o „Bunjevačkim novinama", neg vaše priplaćivanje na nji. Skoro svi koji su se družili s nama prošle godine, opet su tu.

Zato nam je obaveza i dalje nastavit bit bolji u svakom pogledu. Jeto i ovaj novi broj odmako je u kvalitetu dosta naspram oni prija. Nećemo se zaustavljat ni tu, već ćemo težit spajanju tradicije i modernog.

Esapimo, da ove naše novine tribaje bit mala oaza lipi visti, optimizma, na suprot sivoj svakodnevici, koja nas prosto bombarduje s raznim rđavim vistima.

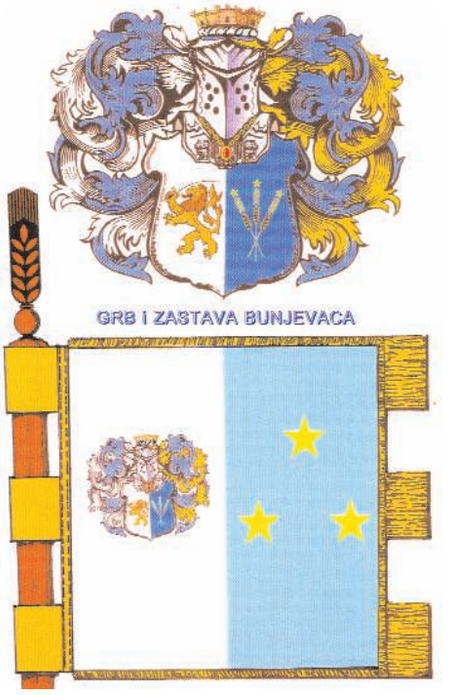
Izmed ostali pisama koje ste nam poslali di ste dali svoj sud o novinama iz lanjske godine, stiglo nam je i jedno, na prvi pogled neobično pismo. Naime jedan gospodin iz Beča, traži sebi životnu saputnicu priko naši novina. Ni nam to do sad praksa bila, al razumimo ga, nije lako živit sam u tuđem svitu. Pa smo mu odlučili pomoć, zato ako ima zainteresovani žena, nek nam se jave u redakciju, a mi ćemo gospodina obavistit.

Čitajte nas i dalje, jel mi smo tu samo čerez vas!

BUNJEVAČKE NOVINE TRAŽE HONORARNE SARADNIKE ZA OBAVLJANJE POSLA NOVINARA.

TAKOĐE, BUNJEVAČKE NOVINE TRAŽE ČELJAD KOJA BI TILA PRODAVAT NOVINE.

Ukoliko mislite da ste prava osoba za jedan od ovih poslova, javite nam se. Nalazimo se u prostorijama BIC-a, Trg cara Jovana Nenada 15 I, el se javite na telefon 024/523-505.

KONKURS

Matica srpska poziva sve autore koji pišu pesme, priče, romane, eseje, kritike (dela svih književnih rodova) da pošalju ili lično donesu, svoje prve rukopise Matici srpskoj za ediciju Prva knjiga za 2008. godinu. Na adresu: Matica srpska, za ediciju Prva knjiga, Novi Sad 21000, Matice srpske 1.

Pravo učešća imaju svi mladi do 30 godina starosti koji nisu do sada objavili knjigu.

Konkurs za ovu ediciju otvoren je stalno do 1. aprila 2008.

Bunjevački svatovi

